

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Η διαιτησία στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και η περίπτωση της
κεντρικής Μεσογείου μεταξύ Τυνησίας και Λιβύης το 1982

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ηλίας Τάλαιπώρου

Αθήνα, 2022

Τριμελής Επιτροπή

Μαρία - Ντανιέλλα Μαρούδα, Επίκουρη Καθηγήτρια (Επιβλέπων)

Σοφία Γαλάνη, Επίκουρη Καθηγήτρια

Γεώργιος Ανεψιού, Διδάκτωρ Διεθνούς Δικαίου

Copyright © Ηλίας Ταλαιπώρου, 2022

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

ΔΔΧ: Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης

ΔΘ: Δίκαιο της Θάλασσας

ΔΔ: Διεθνές Δικαστήριο

ΑΟΖ: Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

ΥΚ: Υφαλοκρηπίδα

UNCLOS: United Nations Convention on the Law of the Sea

CTS: Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone

CHS: Convention on the High Seas

CFCLR: Convention on Fishing and Conservation of the Living Resources

OPSD: Optional Protocol of Signature concerning the Compulsory Settlement of
Disputes

CCS: Convention on the Continental Shelf

ITLOS: International Tribunal for the Law of the Sea

ICJ: International Court of Justice

Περιεχόμενα

Χάρτες.....	6
Περίληψη	7
Abstract	8
Εισαγωγή	9
Εξέλιξη Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας	10
Διεθνείς Συνθήκες.....	10
Γενικά.	10
Ιστορική εξέλιξη.	10
Η Διαδικασία της Οριοθέτησης	14
Η Διαιτησία στο ΔΔΧ	15
Νομικές διαφορές	15
Συμβουλευτικές διαδικασίες.....	15
Η Περίπτωση οριοθέτησης μεταξύ Τυνησίας και Λιβύης.....	16
Ιστορικό	16
Η περιοχή οριοθέτησης.....	19
Οι εφαρμοζόμενες αρχές και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου	19
Ο ρόλος της φυσικής προέκτασης.	20
Τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.	21
Η σημασία των χαρακτηριστικών του βυθού της θάλασσας.....	21
Οι αρχές της Ευθυδικίας	23
Οι Ειδικές Περιστάσεις.....	25
Παράκτια Διαμόρφωση, ο Κόλπος του Gabes και η θέση των ν. Kerkennah.....	25
Η σύμπτωση των «τριών γραμμών».	26
Αναλογικότητα	27
Η απόφαση – το σκεπτικό του δικαστηρίου	29
Η χάραξη του ορίου	29
Ο Πρώτος Τομέας.....	31
Ο Δεύτερος Τομέας.	32
Εφαρμογή της νομολογίας στην οριοθέτηση της ελληνικής ΑΟΖ	35
Η παρούσα κατάσταση οριοθετήσεων.....	35
Τουρκία.....	35
Λιβύη.	37

Αλβανία.	39
Ιταλία, Αίγυπτος	39
Ελληνικές θέσεις για την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών.	42
Σχολιασμός της κρίσης του Δικαστηρίου – Η Ελληνική περίπτωση σε συγκριτικό πλαίσιο	43
Η επίδραση των νησιών στην οριοθέτηση.....	43
Ο ρόλος της ίσης απόστασης.....	46
Αναλογικότητα.	48
Προγενέστερες παραχωρήσεις υποθαλάσσιων ερευνών.	50
Σύγχρονες τάσεις.	52
Συμπεράσματα – προτάσεις	54
Πηγές – Βιβλιογραφία	59

Χάρτες

Χάρτης 1 - Η προς οριοθέτηση περιοχή	18
Χάρτης 2 - Ισχυρισμοί οριοθέτησης Τυνησίας και Λιβύης	31
Χάρτης 3 - Η χάραξη του ορίου.....	35
Χάρτης 4 - Όρια ΥΚ και ΑΟΖ παράνομου Τουρκο-λυβικού Μνημονίου	38
Χάρτης 5 - Οριοθέτηση Ελλάδας - Ιταλίας	41
Χάρτης 6 - Οριοθέτηση Ελλάδας – Αιγύπτου	42
Χάρτης 7 - Παραχωρήσεων δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων.....	52
Χάρτης 8 - Οριοθέτηση ν. St. Pierre et Miquelon	53

Περίληψη

Με ειδική συμφωνία που κοινοποιήθηκε στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης το 1978, ζητήθηκε από αυτό να καθορίσει τις αρχές και κανόνες διεθνούς δικαίου που ίσχυαν για την οριοθέτηση των αντίστοιχων περιοχών της υφαλοκρηπίδας μεταξύ της Τυνησίας και της Λιβύης / Arab Jamahiriya. Το Δικαστήριο, αφού εξέτασε τα επιχειρήματα καθώς και στοιχεία που βασίζονται στη γεωλογία, τη φυσιογραφία και τη βαθυμετρία, βάσει των οποίων κάθε μέρος προσπάθησε να υποστηρίξει τους ισχυρισμούς του για συγκεκριμένες περιοχές του βυθού ως φυσική προέκταση της χερσαίας επικράτειάς του, κατέληξε, σε μια απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 1982, ότι οι δύο χώρες εφάπτονται σε μια κοινή υφαλοκρηπίδα και ότι ως εκ τούτου τα φυσικά κριτήρια δεν βοηθούσαν για τον σκοπό της οριοθέτησης. Συναφώς, έπρεπε να καθοδηγηθεί από τις «αρχές της ευθυδικίας» και από ορισμένους παράγοντες, όπως η ανάγκη εξασφάλισης εύλογου βαθμού αναλογικότητας μεταξύ των εκτάσεων που παραχωρούνται και του μήκους των σχετικών ακτών.

Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης δεν μπορούσε, στις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης, να οδηγήσει σε δίκαια αποτελέσματα. Όσον αφορά την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει η γραμμή οριοθέτησης, διέκρινε δύο τομείς: κοντά στην ακτή, έχοντας λάβει υπόψη κάποια στοιχεία ιστορικών συμφωνιών ως προς τα θαλάσσια σύνορα, θεώρησε ότι η οριοθέτηση θα πρέπει να χαραχθεί με βορειοανατολική κατεύθυνση υπό γωνία 26°, ενώ στην συνέχεια έκρινε ότι η γραμμή οριοθέτησης θα έπρεπε να στραφεί προς τα ανατολικά με γωνία 52° για να ληφθεί υπόψη η αλλαγή κατεύθυνσης της ακτής της Τυνησίας προς τα βόρεια του Κόλπου του Gabes και η ύπαρξη των νησιών Kerkennah, προς τις οποίες αποδόθηκε «μισό αποτέλεσμα».

Υφίσταται συσχετισμός με την αντίστοιχη οριοθέτηση της ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδας της Ελλάδας όπου προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα.

Λέξεις-κλειδιά: ΑΟΖ, Υφαλοκρηπίδα, Διαιτησία, Τυνησία, Λιβύη

"Arbitration at the International Court of Justice and the case of the Central
Mediterranean between Tunisia and Libya in 1982"

Abstract

Ilias Talaiporou

By a special agreement notified to the ICJ in 1978, it was asked to determine the principles and rules of the international law applicable to the delimitation of the respective areas of the continental shelf between Tunisia and Libya / Arab Jamahiriya. After considering arguments as well as evidence based on geology, physiography and bathymetry, on the basis of which each party sought to support its claims to specific areas of the seabed as a natural extension of its land territory, the Court concluded, in a judgment dated February 24, 1982, that the two countries abutted on a common continental shelf and that therefore physical criteria did not help for the purpose of delimitation. In this regard, it had to be guided by the "principles of equity" and by certain factors, such as the need to ensure a reasonable degree of proportionality between the areas granted and the length of the relevant coastlines.

The Court found that the application of the equidistance method could not, in the specific circumstances of the case, lead to fair results. As to the course that the demarcation line should take, it distinguished two areas: near the coast, taking into account some evidence of historical agreement as to maritime boundaries, it considered that the demarcation should run in a north-easterly direction at an angle of 26°; while the Court then ruled that the line of demarcation should be turned eastward at an angle of 52° in order to take into account the change of direction of the coast of Tunisia to the north of the Gulf of Gabes and the existence of the Kerkennah Islands, to which was attributed "half result".

There is a correlation with the corresponding delimitation of the EEZ and continental shelf of Greece where useful conclusions are drawn.

Keywords: EEZ, Continental Shelf, Arbitration, Tunisia, Libya

Εισαγωγή

Η εκμετάλλευση της θάλασσας, του βυθού και του υπεδάφους αυτής, καθιστούν αναγκαία την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών των ενδιαφερόμενων κρατών, τα οποία ταυτόχρονα επιθυμούν και την, προς όφελός τους, μεγιστοποίηση αυτών των ζωνών κυριαρχίας.

Το Δίκαιο της Θάλασσας (ΔΘ), όπως καθορίζεται από αντίστοιχες διεθνείς συμβάσεις, παρέχει το καταρχάς νομικό πλαίσιο για την διευθέτηση των θαλασσίων ζωνών. Ειδικότερα όμως, για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας (ΥΚ) και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), και τα οποία αποτελούν αντικείμενο της παρούσας εργασίας, είναι πάρα πολλές οι περιπτώσεις όπου τα ενδιαφερόμενα κράτη αδυνατούν να διευθετήσουν από μόνα τους τις ζώνες αυτές, με συνέπεια την προσφυγή σε κάποιο διεθνές δικαιοδοτικό όργανο, είτε διαιτητικό είτε δικαστικό.

Το Δίκαιο της Θαλάσσιας οριοθέτησης αποτελείται κατά κύριο λόγο από την συσσωρευμένη νομολογία των Διεθνών Δικαστηρίων (ΔΔ) και αντίστοιχων διαιτητικών και το οποίο αποτελεί τη βάση κάθε μελλοντικής διευθέτησης.

Στην παρούσα εργασία θα εξετασθεί η περίπτωση προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (ΔΔΧ) για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ Λιβύης και Τυνησίας και το τί επηρέασε την κρίση του Δικαστηρίου στην λήψη της εν λόγω απόφασης. Το σκεπτικό της απόφασης θα τεθεί σε συγκριτικό πλαίσιο και αντιστοιχιστεί με τις μελλοντικές οριοθετήσεις της Ελληνικής ΥΚ και ΑΟΖ. Ο βασικός λόγος που εξετάζεται η συγκεκριμένη περίπτωση είναι διότι το κύριο θέμα διαφωνίας των ενδιαφερόμενων κρατών αποτέλεσε η παρουσία νησιών και η επήρεια αυτών στην προς οριοθέτηση περιοχή. Με αφετηρία την νομολογία του ΔΔΧ για την συγκεκριμένη περίπτωση θα αναζητηθούν τα επιχειρήματα εκείνα που δύναται πιθανώς να εκληφθούν ως θετικά προς όφελος της μεγιστοποίησης της επήρειας των νησιών και κατά συνέπεια την μεγιστοποίηση των θαλασσίων ζωνών –ΑΟΖ και ΥΚ προς όφελος της Ελλάδας.

Σκοπός της εργασίας είναι η εξέταση της περίπτωσης προσφυγής στο ΔΔΧ για την οριοθέτηση της ΥΚ μεταξύ Λιβύης και Τυνησίας και το αν και με ποιο τρόπο δύναται να αξιοποιηθεί και να επηρεάσει την διαπραγματευτική θέση της Ελλάδας σε μελλοντική διευθέτηση.

Εξέλιξη Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας

Διεθνείς Συνθήκες

Γενικά. Στην κλασσική του μορφή το ΔΘ προέβλεπε δύο θεμελιώδεις ζώνες στο θαλάσσιο χώρο: την αιγιαλίτιδα ζώνη, όπου το παράκτιο κράτος ασκούσε κυριαρχία και την ανοιχτή θάλασσα, όπου κανένα κράτος δεν είχε κυριαρχία και ήταν ανοιχτή για χρήση και εκμετάλλευση από το σύνολο των κρατών. Στη βασική περιοχή εθνικής δικαιοδοσίας εντάσσονταν τα εσωτερικά ύδατα κάθε κράτους.

Στη συνέχεια εμφανίστηκε μία τρίτη ζώνη, η ειδική ζώνη αλιείας και μία υποθαλάσσια, η ΥΚ. Σχετικά πρόσφατα δημιουργήθηκε η ΑΟΖ και τώρα πια η ΥΚ αλλάζει όνομα και πλάτος και καθιερώνεται ο διεθνής βυθός, ζώνη που θα έπεται της ΥΚ και θα αποτελεί κοινό κτήμα της ανθρωπότητας. (Ρούκουνας, 2006)

Ιστορική εξέλιξη. Στην πρώτη συνεδρίασή της, το 1949, η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου επέλεξε τόσο το καθεστώς των χωρικών υδάτων όσο και αυτό της ανοιχτής θάλασσας ως θέματα για κωδικοποίηση. Τα θέματα εξετάστηκαν από την Επιτροπή στη δεύτερη έως την όγδοη σύνοδό της, από το 1950 έως το 1956 αντίστοιχα, με βάση τις εκθέσεις του Ειδικού Εισηγητή, τις πληροφορίες που παρείχαν κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς, καθώς και έγγραφα που εκπονήθηκαν από τη Γραμματεία. Τα τελικά σχέδια σχετικά με την ΥΚ, την αλιεία και τη συνεχόμενη ζώνη υποβλήθηκαν από την Επιτροπή στη Γενική Συνέλευση κατά την πέμπτη σύνοδό της, το 1953. Η Γενική Συνέλευση αποφάσισε, ωστόσο, στο ψήφισμα 798 (VII) της 7ης Δεκεμβρίου 1953, να αναβάλει κάθε δράση έως ότου η Επιτροπή μελετήσει τα προβλήματα που σχετίζονται τόσο με την ανοιχτή θάλασσα όσο και με τα χωρικά ύδατα. Το ζήτημα της ΥΚ τέθηκε ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης από δέκα κράτη μέλη στην έκτη σύνοδο, το 1954, αλλά η Συνέλευση ανέβαλε και πάλι κάθε δράση στο ψήφισμα 899 (IX) της 14ης Δεκεμβρίου 1954, και ζήτησε από την Επιτροπή να υποβάλει την τελική της έκθεση σχετικά με το καθεστώς της ανοιχτής θάλασσας, το καθεστώς των χωρικών υδάτων και όλα τα σχετικά προβλήματα στη Συνέλευση από την ενδέκατη σύνοδό της, το 1956.

Το 1956, η Επιτροπή ενέκρινε την τελική της έκθεση για τα χωρικά ύδατα. Στην ίδια συνεδρίαση, όλα τα προσχέδια άρθρων που αφορούν το δίκαιο της θάλασσας εντάχθηκαν σε ένα ενιαίο συστηματικό όργανο ώστε να αποτελέσει τελικό σχέδιο για το ΔΘ. Το σχέδιο υποβλήθηκε στη Γενική Συνέλευση με εισήγηση για σύγκληση διάσκεψης πληρεξουσίων. Μετά την έγκριση του ψηφίσματος 1105 (XI) της 21ης Φεβρουαρίου 1957, η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το ΔΘ, στην οποία

συμμετείχαν 86 κράτη, συγκλήθηκε στη Γενεύη από τις 24 Φεβρουαρίου έως τις 27 Απριλίου 1958. Σύμφωνα με την ψήφισμα, η εντολή της Διάσκεψης ήταν να εξετάσει το ΔΘ υπό το πρίσμα όχι μόνο νομικών αλλά και τεχνικών, βιολογικών, οικονομικών και πολιτικών πτυχών των σχετικών προβλημάτων και να ενσωματώσει τα αποτελέσματά του σε μία ή περισσότερες συμβάσεις ή άλλο κατάλληλο μέσο.

Στις 29 Απριλίου 1958¹, η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας έθεσε προς υπογραφή 4 συμβάσεις και ένα προαιρετικό πρωτόκολλο:

- τη Σύμβαση για τη Χωρική Θάλασσα και τη συνορεύουσα ζώνη (CTS²), (που τέθηκε σε ισχύ στις 10 Σεπτεμβρίου 1964),
- τη Σύμβαση για την Ανοιχτή Θάλασσα (CHS³) (που τέθηκε σε ισχύ στις 30 Σεπτεμβρίου 1962),
- τη Σύμβαση για την αλιεία και τη διατήρηση των ζωντανών πόρων της ανοικτής θάλασσας (CFCLR⁴) (που τέθηκε σε ισχύ στις 20 Μαρτίου 1966),
- τη Σύμβαση για την Υφαλοκρηπίδα (Convention on the Continental Shelf - CCS) (που τέθηκε σε ισχύ στις 10 Ιουνίου 1964) και
- το Προαιρετικό Πρωτόκολλο Υπογραφής για την Αναγκαστική Επίλυση Διαφορών (OPSD⁵) (στις 30 Σεπτεμβρίου 1962).

Τα κράτη που δεσμεύονται από τις Συμβάσεις και το Πρωτόκολλο είναι αντίστοιχα (στοιχεία 2008) για το CTS, 52·για το CHS 63, για το CFCLR 38, για το CCS 58 και για το OPSD 38.

Το CTS καθορίζει με λεπτομερείς διατάξεις τους κύριους κανόνες για τη χωρική θάλασσα και τη συνεχόμενη ζώνη. Οι κανόνες του αφορούν, ειδικότερα, τις γραμμές βάσης, τους κόλπους, την οριοθέτηση μεταξύ κρατών των οποίων οι ακτές γειτνιάζουν ή αντικρίζουν το ένα το άλλο, την αβλαβή διέλευση και τη συνεχόμενη ζώνη.

Το CHS ορίζει την ανοιχτή θάλασσα ως όλα τα μέρη της θάλασσας που δεν περιλαμβάνονται στα χωρικά ύδατα και στα εσωτερικά ύδατα. Ασχολείται συγκεκριμένα με τις ελευθερίες της ανοιχτής θάλασσας, το δικαίωμα ενός κράτους να

---

¹ Όπως καταγράφεται στην Τελική Πράξη (A/CONF.13/L.58, 1958, UNCLOS, Off. Rec. τόμος 2, 146),

² Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone

³ Convention on the High Seas

⁴ Convention on Fishing and Conservation of the Living Resources of the High Seas

⁵ Optional Protocol of Signature concerning the Compulsory Settlement of Disputes

έχει πλοία που φέρουν τη σημαία του υπό όρους που καθορίζει αυτό, δηλώνοντας την αμφιλεγόμενη απαίτηση ύπαρξης «γνήσιου συνδέσμου», τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κράτους σημαίας, την· πειρατεία, το δικαίωμα της καταδίωξης και την τοποθέτηση υποθαλάσσιων καλωδίων και αγωγών. Περιλαμβάνει επίσης δύο πρώιμες και πρωτοποριακές διατάξεις για τη ρύπανση από την απόρριψη πετρελαίου και ραδιενεργών αποβλήτων.

Η CFCLR καθορίζει αρχές και μηχανισμούς για την ορθολογική διαχείριση της αλιείας στην ανοιχτή θάλασσα. Επιμένει στη συνεργασία μεταξύ κρατών που ασχολούνται με την ίδια αλιεία, αναγνωρίζει το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του παράκτιου κράτους όταν η αλιεία βρίσκεται στην ανοιχτή θάλασσα δίπλα στα χωρικά του ύδατα και προβλέπει την υποχρεωτική επίλυση διαφορών σχετικά με όλους τους βασικούς κανόνες.

Το CCS ορίζει κανόνες σχετικά με την έννοια, τα όρια και το καθεστώς της ΥΚ. Η βασική έννοια του κυριαρχικού δικαιώματος του παράκτιου κράτους όσον αφορά τους πόρους μιας περιοχής του βυθού πέρα από το εξωτερικό όριο της χωρικής θάλασσας είχε εμφανιστεί στην κρατική πρακτική μόλις από το 1945. Έχει λεχθεί σωστά ότι η Σύμβαση «κρυσταλλώνει» μια σχετικά γρήγορη διαδικασία διαμόρφωσης ενός εθιμικού κανόνα, ο οποίος περιλαμβάνει επίσης την έννοια ότι τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί της ΥΚ δεν απαιτούν κατοχή ή ρητή διακήρυξη. Η διάταξη για το εξωτερικό όριο, με βάση την ισοβαθή των 200 μέτρων και τη δυνατότητα εκμετάλλευσης, έπρεπε να θεωρηθεί απαρχαιωμένη υπό το πρίσμα της τεχνολογικής προόδου και τροποποιήθηκε ριζικά στη Σύμβαση του 1982.

Η OPSD, στην οποία μπορούν να γίνουν συμβαλλόμενα μέρη μόνο τα κράτη μέλη που είναι συμβεβλημένα αντίστοιχα σε τουλάχιστον μία από τις Συμβάσεις της Γενεύης, προβλέπει την υποχρεωτική δικαιοδοσία του ΔΔΧ για όλες τις διαφορές που αφορούν την ερμηνεία ή την εφαρμογή των Συμβάσεων, εκτός εάν τα μέρη της διαφοράς συμφωνήσουν σε διαιτησία ή συμβιβασμό. Αυτό το Πρωτόκολλο δεν εφαρμόστηκε ποτέ στην πράξη και ο μικρός αριθμός των μερών που προσέλκυσε δείχνει ότι η υποχρεωτική επίλυση διαφορών στο ΔΘ, για να είναι πρακτικά σημαντική, πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της πράξης που αφορά ουσία; ένα μάθημα που αντλήθηκε από την Τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (1973-1982) κατά τη σύνταξη της Σύμβασης του 1982 (UCLOS III εφεξής ΣΔΘ 1982).

Η σημασία των Συμβάσεων της Γενεύης είναι επί του παρόντος ως επί το πλείστον ιστορική, ως έκφραση του «παραδοσιακού δικαίου της θάλασσας», δηλαδή του δικαίου που επικρατούσε πριν από τους μετασχηματισμούς στη διεθνή κοινότητα και στην αξιολόγηση των χρήσεων των θαλασσών που επέφεραν η Τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Οι Συμβάσεις υιοθετήθηκαν σε λιγότερο από μια δεκαετία πριν από την περίφημη ομιλία του Arvid Pardo στη Γενική Συνέλευση το 1967 που ξεκίνησε τη διαδικασία για την πλήρη ανανέωση του δικαίου της θάλασσας και τέθηκε σε ισχύ λίγα μόλις χρόνια πριν από αυτό το γεγονός. Αυτό εξηγεί γιατί, παρά την εγγενή νομική τους ποιότητα, σύντομα θεωρήθηκαν από την πλειονότητα των κρατών ως απαρχαιωμένα. Σύμφωνα με το άρθρο 311, παράγραφος 1, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το ΔΘ του 1982, η ΣΔΘ 1982 «θα υπερισχύει, μεταξύ των Κρατών Μερών, των Συμβάσεων της Γενεύης για το ΔΘ της 29ης Απριλίου 1958». Τα 155 μέρη της ΣΔΘ 1982 περιλαμβάνουν τα περισσότερα κράτη που δεσμεύονται από τις Συμβάσεις της Γενεύης. Οι τελευταίες συμβάσεις παραμένουν δεσμευτικές μόνο μεταξύ ή στις σχέσεις με τα λίγα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη σχετική Σύμβαση της Γενεύης και όχι συμβαλλόμενα μέρη στη ΣΔΘ 1982. Αυτή είναι, ειδικότερα, η περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών, της Κολομβίας, του Ισραήλ και της Βενεζουέλας.

Η Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την αναθεώρηση του ΔΘ, ξεκίνησε τις εργασίες της το 1973 και τελείωσε το 1982, κατόπιν πραγματοποίησης 11 συνόδων. Η διάσκεψη χωρίστηκε σε 3 μεγάλες επιτροπές. Η πρώτη ασχολήθηκε με το καθεστώς του θαλασσίου βυθού, η δεύτερη με τα θέματα του δικαίου της θάλασσας και η τρίτη με την προστασία του θαλασσίου περιβάλλοντος και την επιστημονική έρευνα. Η συνδιάσκεψη, στην οποία έλαβαν μέρος περισσότερες από 160 χώρες – μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα- κατάφερε να συμφωνήσει σε κοινό κείμενο / Σύμβαση που περιλαμβάνει 320 άρθρα και 9 παραρτήματα με επιμέρους άρθρα. (UN, United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982)

Στο κείμενο της ΣΔΘ 1982 συναντώνται διατάξεις πιο βελτιωμένες και περιεκτικές απ' ό,τι στις Συμβάσεις του 1958, οι πλείστες εκ των οποίων κωδικοποιούν εθιμικό δίκαιο (αιγιαλίτιδα ζώνη, ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα, συνορεύουσα ζώνη, καθεστώς νησιών, αβλαβής διέλευση, ανοιχτή θάλασσα). Αυτό που προσδίδει ιδιαίτερο βάρος στη ΣΔΘ 1982 είναι οι καινοτομίες που αυτή εισήγαγε. Οι πρόνοιες περί αποκλειστικής οικονομικής ζώνης, πλου διελεύσεως, αρχιπελαγικών κρατών, πρόσβασης περικόλειστων κρατών στη θάλασσα, εκμετάλλευσης του διεθνούς βυθού,

προστασίας θαλάσσιου περιβάλλοντος, θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας και μηχανισμού επίλυσης διαφορών έχουν εμπλουτίσει το νομικό πλαίσιο του ΔΘ. Βέβαια, η ΣΔΘ 1982 δεν είναι πανάκεια, καθώς υπάρχουν κάποια κενά στην εφαρμογή της (π.χ. αοριστία των διατάξεων σχετικά με τις οριοθετήσεις, δυνατότητα αποφυγής μηχανισμού επίλυσης διαφορών) και ότι το συμβατικό κι εθιμικό ΔΘ μπορεί να δώσει επαρκείς λύσεις στα πολλαπλά ζητήματα που ανακύπτουν στους ωκεανούς. (Ιωαννίδης, 2014)

Η σύμβαση τέθηκε προς υπογραφή στις 10 Δεκεμβρίου 1982 και τέθηκε σε ισχύ στις 16 Νοεμβρίου 1994 με την κατάθεση του 60ου εγγράφου επικύρωσης.⁶ Η σύμβαση έχει επικυρωθεί από 164 κράτη μέλη του ΟΗΕ, ένα (1) κράτος παρατηρητή του ΟΗΕ (Παλαιστίνη) και δύο (2) συνδεδεμένες χώρες (Νησιά Κουκ και Νιούε) καθώς και την Ευρωπαϊκή Ένωση.⁷

Η Διαδικασία της Οριοθέτησης

Βάση του άρθρου 15 της ΣΔΘ 1982, που αφορά την οριοθέτηση της χωρικής θάλασσας μεταξύ κρατών με έναντι κείμενες ή προσκείμενες ακτές, προβλέπεται ότι κανένα κράτος και ελλείψει αντιθέτου συμφωνίας, δεν μπορεί να εκτείνει τη χωρική του θάλασσα πέραν της μέσης γραμμής. Έχοντας ως αφετηρία τις γραμμές βάσεως, εφαρμόζει το κριτήριο της ισαπόστασης για τον καθορισμό της μέσης γραμμής, που αποτελεί και την οριοθέτηση των εν λόγω γραμμών. Ωστόσο, για την οριοθέτηση της ΑΟΖ αλλά και ΥΚ, ως άρθρα 74 και 83 αντίστοιχα, δεν υφίσταται τέτοιος κανόνας (ισαπόστασης / μέσης γραμμής). Ορίζεται όμως ότι η οριοθέτηση πραγματοποιείται *«κατόπιν συμφωνίας με βάση το διεθνές δίκαιο όπως ορίζεται στο άρθρο 38 του καταστατικού του διεθνούς δικαστηρίου, με σκοπό την επίτευξη δίκαιης λύσης»* (UN, 1982, p. Αρθ.74). Στην περίπτωση δε που δεν μπορεί να επιτευχθεί συμφωνία σε εύλογο χρονικό διάστημα, τα κράτη προσφεύγουν στις διαδικασίες του μέρους XV. Το μέρος XV, που αφορά την επίλυση διαφορών, υποχρεώνει κατ' αρχάς τα κράτη να λύνουν τις διαφορές τους με ειρηνικά μέσα (άρθρα 279,280). Στην περίπτωση που δεν συμφωνήσουν για τη επίλυση της διαφοράς με οποιοδήποτε ειρηνικό μέσο της επιλογής τους, τότε προβλέπεται για τα κράτη, μεταξύ και άλλων λύσεων (ανταλλαγή

---

⁶ (UN, The United Nations Convention on the Law of the Sea, 1998)
https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_historical_perspective.htm

⁷https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXI-6&chapter=21&Temp=mtdsg3&clang=en

απόψεων, συνδιαλλαγή) να επιλέξουν την προσφυγή σε ένα ή περισσότερα εκ των ακολούθων: το Διεθνές Δικαστήριο για το δίκαιο της θάλασσας (ITLOS), το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (ICJ / ΔΔΧ), διαιτητικό δικαστήριο ή ένα ειδικό διαιτητικό δικαστήριο (UN, 1982, σ. Άρθ.287).

Η Διαιτησία στο ΔΔΧ

Το ΔΔΧ μπορεί να επιληφθεί δύο ειδών υποθέσεων: νομικές διαφορές μεταξύ κρατών που του υποβάλλονται από αυτά (επίδικες υποθέσεις) και αιτήματα για συμβουλευτικές γνωμοδοτήσεις για νομικά ζητήματα που του παραπέμπονται από όργανα και εξειδικευμένους οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών (συμβουλευτικές διαδικασίες). (ICJ, How the Court Works, 2022)

Νομικές διαφορές. Μόνο τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών και άλλα κράτη που έχουν γίνει συμβαλλόμενα μέρη στο Καταστατικό του Δικαστηρίου ή που έχουν αποδεχθεί τη δικαιοδοσία του υπό ορισμένες προϋποθέσεις μπορούν να είναι διάδικοι σε επίδικες υποθέσεις. Το ΔΔΧ είναι αρμόδιο να επιλύσει μια διαφορά μόνο, εάν τα ενδιαφερόμενα κράτη έχουν αποδεχθεί τη δικαιοδοσία του, με έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους τρόπους:

- με τη σύναψη ειδικής συμφωνίας για την υποβολή της διαφοράς στο Δικαστήριο, δυνάμει ρήτρας δικαιοδοσίας,⁸
- μέσω του αμοιβαίου αποτελέσματος των δηλώσεων που έγιναν από αυτούς βάσει του Καταστατικού, σύμφωνα με τις οποίες καθένας έχει αποδεχθεί τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου ως υποχρεωτική σε περίπτωση διαφοράς με άλλο κράτος που έχει κάνει παρόμοια δήλωση.

Η διαδικασία μπορεί να κινηθεί με δύο τρόπους. Είτε μέσω της κοινοποίησης ειδικής συμφωνίας, όπου το έγγραφο, το οποίο έχει διμερή χαρακτήρα, μπορεί να κατατεθεί στο Δικαστήριο από το ένα ή και από τα δύο Κράτη Μέρη, είτε μέσω αίτησης, η οποία έχει μονομερή χαρακτήρα και υποβάλλεται από το αιτούν κράτος έναντι του εναγόμενου.

Συμβουλευτικές διαδικασίες. Οι συμβουλευτικές διαδικασίες ενώπιον του ΔΔΧ είναι ανοιχτές μόνο σε πέντε όργανα των Ηνωμένων Εθνών και 16 εξειδικευμένες υπηρεσίες της οικογένειας των Ηνωμένων Εθνών ή συνδεδεμένων οργανισμών.

---

⁸ Συνήθως, όταν είναι μέρη μιας συνθήκης που περιέχει διάταξη σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση διαφοράς συγκεκριμένου τύπου ή διαφωνίας σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της συνθήκης, ένας από αυτούς μπορεί να παραπέμψει το διαφορά στο Δικαστήριο.

Η Γενική Συνέλευση των ΗΕ και το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορούν να ζητούν συμβουλευτικές γνώμες για «οποιοδήποτε νομικό ζήτημα». Άλλα όργανα και εξειδικευμένες υπηρεσίες των ΗΕ που έχουν εξουσιοδοτηθεί να ζητούν συμβουλευτικές γνώμες μπορούν να το πράξουν μόνο σε σχέση με «νομικά ζητήματα που προκύπτουν στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους». (ICJ, How the Court Works, 2022)

Η Περίπτωση οριοθέτησης μεταξύ Τυνησίας και Λιβύης

Ιστορικό

Η απόφαση του ΔΔΧ το 1982 στην υπόθεση σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ Τυνησίας και Λιβύης (Continental Shelf Tunisia/Libyan Arab Jamahiriya) (ICJ, www.worldcourts.com, 1982) είναι μόλις η δεύτερη διαφορά οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας που έχει επιλυθεί με δικαστικά μέσα από τότε που όρισε το εν λόγω Δικαστήριο τις αρχές του εθιμικού διεθνούς δικαίου που διέπουν την οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας στην περίπτωση της Βόρειας Θάλασσας. Κατά τη γνώμη του, το Δικαστήριο εντόπισε την ιστορική εξέλιξη της έννοιας της υφαλοκρηπίδας από τη Διακήρυξη Τρούμαν του 1945, στη Σύμβαση της Γενεύης του 1958 για την υφαλοκρηπίδα, στην υπόθεση οριοθέτησης ΥΚ στη Βόρεια Θάλασσα του 1969 (ICJ, North Sea Continental Shelf Cases, 1969) και τη Γάλλο-Βρετανική Διαιτησία του 1977 για την οριοθέτηση ΥΚ (UN, REPORTS OF INTERNATIONAL ARBITRAL AWARDS-Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom and Great Britain and Northern Ireland and the French Republic, 30 June 1977-14 Mar 1978) μέχρι το Σχέδιο Σύμβασης της Τρίτης Διάσκεψης για το ΔΘ, καθώς και στην εξέλιξη της έννοιας στην πρακτική των κρατών. (Hodgson, 1984)

Η Τυνησία και η Λιβύη βρίσκονται στη βόρεια ακτή της Αφρικής και βρέχονται από τη Μεσόγειο Θάλασσα. Όπως φαίνεται στον Χάρτη 1, η Λιβύη βρίσκεται ανατολικά και νοτιοανατολικά της Τυνησίας και το Δικαστήριο ήταν της άποψης ότι η περιοχή στην οποία θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί οριοθέτηση της ΥΚ είναι αυτή που εκτείνεται στα βόρεια της ακτής σε κάθε πλευρά του Ras Ajdir (το σημείο στο οποίο εκκινούν τα χερσαία σύνορα μεταξύ των δύο μερών), που οριοθετείται στα δυτικά από τμήμα της ακτής της Τυνησίας, αλλά απεριόριστα στα ανατολικά από οποιοδήποτε ορατό χαρακτηριστικό ή συμφωνημένη γραμμή οριοθέτησης. Όσον αφορά τα όρια προς τη θάλασσα, κανένα από τα μέρη δεν είχε συνάψει συμφωνία οριοθέτησης με τη Μάλτα, παρόλο που η Τυνησία είχε συνάψει μια τέτοια συμφωνία με την Ιταλία το

1971 κυρίως σε γραμμές βάσεως. Η πορεία της Ιταλό-Τυνησιακής Οριοθετικής Γραμμής που επηρεάζει η οριοθέτηση της ΥΚ μεταξύ των δύο κρατών φαίνεται στον Χάρτη 1.

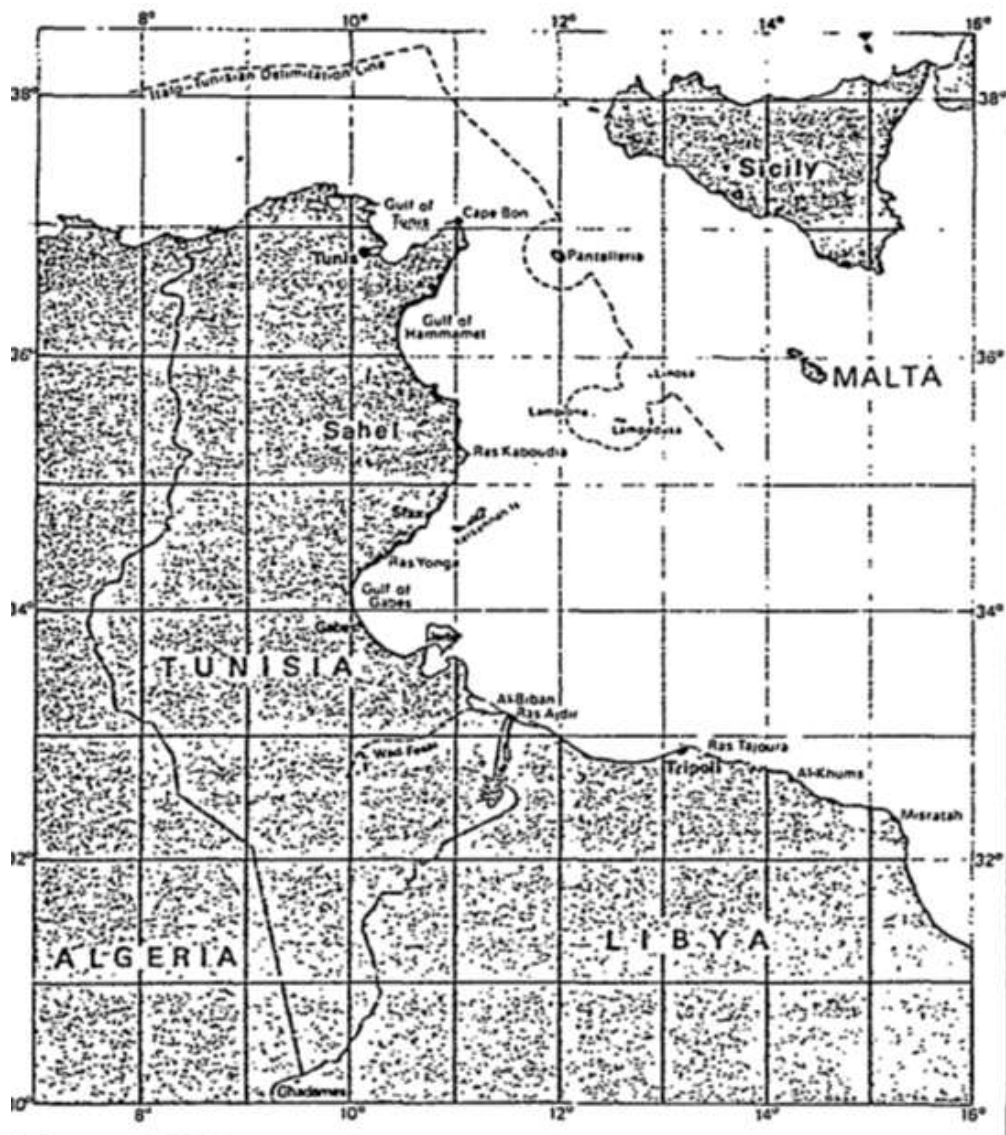
Παρά την απουσία αμοιβαία συμφωνημένων θαλάσσιων συνόρων, τόσο η Τυνησία όσο και η Λιβύη είχαν προχωρήσει σε παραχωρήσεις σύμφωνα με την εσωτερική τους νομοθεσία για σκοπούς εξερεύνησης και εκμετάλλευσης της ΥΚ που θεωρούνται από καθένα από αυτά ότι ανήκει σε αυτό. Η Τυνησία προχώρησε στην πρώτη υπεράκτια παραχώρηση το 1964 ενώ η Λιβύη προχώρησε στην πρώτη της τέτοια παραχώρηση το 1968. Έγινε σημαντικός αριθμός γεωτρήσεων που στη συνέχεια οδήγησε σε πολλές παραγωγικές εξορύξεις. Το 1974, η Λιβύη προχώρησε σε παραχώρηση τα δυτικά σύνορα του οποίου αποτελούταν από μια γραμμή με χάραξη από το Ras Ajdir με κλίση περίπου 26° προς τον μεσημβρινό που αντιστοιχούσε σε μια κάθετη γραμμή με κατεύθυνση προς τη θάλασσα από την ακτή στο Ras Ajdir. Αυτό το όριο παραχώρησης της Λιβύης ωστόσο, συνέπεσε με το ανατολικό όριο μιας παραχώρησης της Τυνησίας το 1966. Δεδομένου όμως, ότι η γραμμή 26° βρισκόταν στα δυτικά της γραμμής ίσης απόστασης, προέκυψε επικάλυψη. Στον απόηχο των διαδηλώσεων το 1976 από την Τυνησία και τη Λιβύη για τις εκατέρωθεν δραστηριότητες στην επίμαχη περιοχή, υπογράφηκε μια Ειδική συμφωνία (Tunisia-Libyan, 1977) και από τα δύο κράτη στην Τύνιδα στις 10 Ιουνίου 1977, η οποία παρέπεμψε το θέμα στο ΔΔΧ για διευθέτηση και συναφώς συστάθηκε το εύρος των καθηκόντων του Δικαστηρίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Ειδικής Συμφωνίας, το πρώτο καθήκον που ανατέθηκε στο Δικαστήριο ήταν να διατυπωθούν οι αρχές και οι κανόνες του διεθνούς δικαίου που μπορούσαν να εφαρμοστούν για την οριοθέτηση της περιοχής της υφαλοκρηπίδας που αφορά καθένα από τα δύο μέρη αντίστοιχα. Επιπλέον, το άρθρο 1 καλούσε ρητά το Δικαστήριο να εκδώσει την απόφασή του λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές της ευθυδικίας και τις σχετικές περιστάσεις που χαρακτηρίζουν την περιοχή, καθώς και τις πρόσφατες τάσεις στην Τρίτη Διάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας. Αν και οι δύο πρώτοι παράγοντες, «αρχές ευθυδικίας» και «σχετικές περιστάσεις που χαρακτηρίζουν την περιοχή», εμφανίστηκαν στην υπόθεση οριοθέτησης ΥΚ της Βόρειας Θάλασσας (ICJ, North Sea Continental Shelf Cases, 1969)⁹, ο τρίτος

---

⁹ Στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι το διεθνές δίκαιο απαιτούσε η οριοθέτηση να πραγματοποιείται σύμφωνα με τις αρχές της ευθυδικίας και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις

παράγοντας, «οι νέες αποδεκτές τάσεις» της Τρίτης Διάσκεψης των ΗΕ για το ΔΘ, εισήγαγε ένα πρόσθετο κριτήριο λήψης απόφασης. Μια περαιτέρω διάταξη στο άρθρο 1 της Ειδικής Συμφωνίας ζήτησε από το Δικαστήριο να διευκρινίσει τον πρακτικό τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται οι προαναφερθείσες αρχές και κανόνες στην οριοθέτηση, ώστε οι εμπειρογνώμονες και των δύο μερών να μπορούν να οριοθετούν τις σχετικές περιοχές χωρίς καμία δυσκολία. Η Τυνησία και η Λιβύη ανέθεσαν έτσι στο Δικαστήριο το δικαίωμα επιλογής της μεθόδου οριοθέτησης που θα εφαρμοστεί. Σύμφωνα με άλλα άρθρα που περιλαμβάνονται στην Ειδική Συμφωνία, η Τυνησία και η Λιβύη δεσμεύτηκαν να συμμορφωθούν με την απόφαση του Δικαστηρίου και να τεθούν σε εφαρμογή οι σχετικές αρχές και κανόνες που υποδεικνύονται από το Δικαστήριο μέσω της ενδεχόμενης σύναψης διμερούς συνθήκης.

Χάρτης 1 - Η προς οριοθέτηση περιοχή

Η περιοχή οριοθέτησης

Το Δικαστήριο αρχικά καθόρισε την ευρύτερη περιοχή μέσα στην οποία θα σηματοδοτηθεί η οριοθέτηση. Όπως φαίνεται στον Χάρτη 1, το Ras Ajdir (με συντεταγμένες 33,16B, 11,56A) σηματοδοτεί το σημείο στο οποίο τα χερσαία σύνορα Λιβύης και Τυνησίας εκκινούν από την ακτή. Ακολουθώντας τα παράλια Τυνησίας-Λιβύης με δυτική κατεύθυνση, η ακτή εκτείνεται γενικά με βορειοδυτική κατεύθυνση για κάποια απόσταση και στις δύο πλευρές του Ras Ajdir. Μετά το ν. Jerba σχηματίζεται μια κυρτότητα της Τυνησιακής ακτογραμμής, εισέρχεται στην κοιλότητα του Κόλπου του Gabes και εν συνεχεία ακολουθεί βορειοανατολική κατεύθυνση προς το Ras Kaboudia. Αυτές οι «παρατυπίες» του ανάγλυφου που χαρακτηρίζουν τις ακτές της Τυνησίας, που προκύπτουν από μια σειρά κοιλοτήτων και με πολλές αλλαγές κατεύθυνσης σε σύγκριση με την «κανονικότητα» της λιβυκής ακτής, αντιπροσωπεύουν ένα εξέχον γεωγραφικό χαρακτηριστικό της περιοχής που πρέπει να ληφθεί υπόψη.

Το Δικαστήριο αποφάσισε ότι για τους σκοπούς της οριοθέτησης, μόνο ένα τμήμα της ακτής του καθενός μέρους θα μπορούσε να θεωρηθεί σχετικό. Διαπίστωσε ότι το Ras Kaboudia (συντεταγμένες 35,22B,11,15A), που βρίσκεται στις ακτές της Τυνησίας και το Ras Tajoura (συντεταγμένες 32,90B,13,22A), στις ακτές της Λιβύης, αντιπροσωπεύουν σημεία της Τυνησο- Λιβυκής ακτογραμμής πέρα από την οποία η ακτή δεν σχετίζεται με την οριοθέτηση της ΥΚ. Όσον αφορά τον καθορισμό των θαλασσίων ορίων της σχετικής οριοθέτησης, το Δικαστήριο τα όρισε μόνο για λόγους χρησιμοποίησης του κριτηρίου της αναλογικότητας. Στη γνώμη του Δικαστηρίου, ο παράλληλος γεωγραφικού πλάτους που διέρχεται από την Ras Kaboudia στις ακτές της Τυνησίας και ο μεσημβρινός του γεωγραφικού μήκους που διέρχεται μέσω Ras Tajoura στις ακτές της Λιβύης, αποτελούν βολικά και κατάλληλα όρια προς τη θάλασσα των αντίστοιχων περιοχών οριοθέτησης που πρέπει να συγκριθούν με το κριτήριο της αναλογικότητας χωρίς να τίγονται δικαιώματα άλλων κρατών (πχ. Μάλτα).

Οι εφαρμοζόμενες αρχές και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου

Το πρώτο καθήκον του Δικαστηρίου για την οριοθέτηση, σύμφωνα με το άρθρο 1 της Ειδικής Συμφωνίας, ήταν να υποδείξουν τις αρχές και τους κανόνες του διεθνούς δικαίου που ισχύουν για την οριοθέτηση της περιοχής της ΥΚ που αντιστοιχεί σε καθένα από αυτά τα δύο μέρη αντίστοιχα. Οι παρατηρήσεις και των δύο μερών καθώς και η Ειδική Συμφωνία αποκαλύπτει ένα σημαντικό μέτρο συμφωνίας μεταξύ τους ως προς τις αρχές και τους κανόνες του εφαρμοστέου διεθνούς δικαίου οριοθέτησης ΥΚ

που αντιστοιχεί σε δύο παρακείμενα μέρη, όταν, όπως συμβαίνει εδώ, τα κράτη δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη Σύμβαση της Γενεύης του 1958 για την ΥΚ. Και για τα δύο κράτη, η απόφαση του Δικαστηρίου του 1969 στις υποθέσεις οριοθέτησης ΥΚ της Βόρειας Θάλασσας αντιπροσωπεύει το *locus classicus*¹⁰ για τις ισχύουσες αρχές και κανόνες. Και οι δυο μέρη θεώρησαν ότι, όπως και σε εκείνες τις περιπτώσεις, πρέπει να καταστεί σε ισχύ η παρούσα οριοθέτηση με συμφωνία σύμφωνα με αρχές της ευθυδικίας και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις, κατά τρόπο που να αφήνει όσο το δυνατόν περισσότερο σε κάθε μέρος όλα εκείνα τα μέρη της υφαλοκρηπίδας που συνιστούν φυσική προέκταση της χερσαίας επικράτειάς του εντός και κάτω από τη θάλασσα, χωρίς καταπάτηση της φυσικής επέκτασης της χερσαίας επικράτειας του άλλου (ICJ, North Sea Continental Shelf Cases, 1969, σσ. 53, παρ.101c1)

Ο ρόλος της φυσικής προέκτασης. Αν και η έννοια της φυσικής προέκτασης ελήφθη υπόψη και από τα δύο μέρη, το καθένα διέφερε στα επιχειρήματά του ενώπιον του Δικαστηρίου ως για το πώς θα πρέπει να εφαρμόζεται η έννοια των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούν στη περιοχή οριοθέτησης.

Η Λιβύη ισχυρίστηκε ότι η φυσική προέκταση μπορεί να προσδιοριστεί ως επιστημονικό γεγονός από την εφαρμογή των γεωλογικών κριτηρίων και ότι, ως εκ τούτου, οι αρχές της ευθυδικίας είναι άσχετες στον καθορισμό της εν λόγω ΥΚ. Η Τυνησία αντέδρασε, υποστηρίζοντας ότι η ικανοποίηση των αρχών της ευθυδικίας σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή είναι μέρος της διαδικασίας προσδιορισμού της φυσικής προέκτασης.

Το Δικαστήριο απέρριψε και τα δύο επιχειρήματα, επισημαίνοντας ότι ενώ η έννοια της φυσικής προέκτασης καθόρισε πράγματι την περιοχή της δικαιούμενης ΥΚ του παράκτιου κράτους, η έννοια ωστόσο, δεν ήταν απαραίτητα επαρκής για να καθορίσει την ακριβή έκταση των δικαιωμάτων του ενός κράτους σε σχέση με ένα άλλο. Με άλλα λόγια, άλλο είναι το δικαίωμα σε ΥΚ ενός παράκτιου κράτος και άλλο ο καθορισμός των ορίων του. Επιπλέον, δεν είναι δυνατό σε όλες τις περιπτώσεις να γίνει ακριβής προσδιορισμός ως προς το τι συνιστά τη φυσική προέκταση κάθε μέρους. Το Δικαστήριο έκρινε ότι: «*Θα ήταν λάθος να υποθέσουμε ότι σε όλες τις περιπτώσεις, ή ακόμη και στην πλειονότητά τους, θα είναι δυνατό ή σκόπιμο να διαπιστωθεί ότι η φυσική προέκταση ενός κράτους εκτείνεται, σε σχέση με τη φυσική προέκταση ενός άλλου*

---

¹⁰ (Λατινική φράση) Το νόμιμο δικαίωμα, η κλασσική περίπτωση

κράτους, τόσο και όχι μακρύτερα, έτσι ώστε οι δύο προεκτάσεις να συναντώνται σε μια ευκόλως καθορισμένη γραμμή». (ICJ, Judgment of 24 February 1982, 1982, pp. 47, par.44)

Η ανταπάντηση του Δικαστηρίου στον ισχυρισμό της Τυνησίας ήταν ότι η ικανοποίηση των αρχών της ευθυδικίας είναι πρωταρχικής σημασίας στην οριοθετική διαδικασία και ότι, αν και ο προσδιορισμός της φυσικής προέκτασης μπορεί, σε ορισμένες γεωγραφικές συνθήκες, να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στον καθορισμό μιας δίκαιης οριοθέτησης, οι δύο εκτιμήσεις δεν πρέπει να έχουν την ίδια βαρύτητα.

Τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Σε εκπλήρωση του καθήκοντός του που ορίζεται στο άρθρο 1 της Ειδικής Συμφωνίας να λάβει υπόψη τις νέες αποδεκτές τάσεις στην Τρίτη Διάσκεψη των ΗΕ για το ΔΘ (UNCLOS III), το Δικαστήριο απάντησε στο ερώτημα για το εάν οι αρχές και οι κανόνες του ΔΔ που ισχύουν για την οριοθέτηση επηρεάστηκαν από αυτές τις τάσεις. Το Δικαστήριο ασχολήθηκε πρωτίστως με την έννοια της φυσικής προέκτασης. Τα ίδια τα μέρη εξέτασαν τις διατάξεις του Σχεδίου Σύμβασης για το ΔΘ, ιδίως τα άρθρα 76 και 83, καθώς ενσωματώνουν ενδεχομένως τις «νέες αποδεκτές τάσεις». Το Δικαστήριο έκρινε ότι, στο μέτρο που ο ορισμός της ΥΚ στο νομικό πλαίσιο που περιέχεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 76 επαναλαμβάνει τον όρο «φυσική προέκταση», δεν έχει εισαχθεί κανένα νέο στοιχείο. Η παράγραφος 1 του άρθρου 76 προβλέπει το νομικό πλαίσιο ενός παράκτιου κράτους σε δικαιώματα υφαλοκρηπίδας-η απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας όπου το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου δεν εκτείνεται μέχρι αυτή την απόσταση -που ξεφεύγει από την αρχή ότι η φυσική επιμήκυνση αποτελεί την αποκλειστική βάση αυτής της ζώνης. Ωστόσο, το Δικαστήριο αιτιολόγησε ότι εφόσον τα μέρη είχαν στηριχθεί στη φυσική προέκταση και δεν είχαν προβάλει επιχείρημα που βασίζεται στην «απόσταση» βάση του τίτλου του άρθρου 76, δεν θα μπορούσε να ερμηνευθεί εν προκειμένω ότι παρέχει κάποιο νέο κριτήριο οριοθέτησης. Ως προς την παράγραφο 1 του άρθρου 83 που αφορά την οριοθέτηση ΥΚ μεταξύ απέναντι ή παρακείμενων παράκτιων κρατών, το Δικαστήριο σημείωσε την απουσία συγκεκριμένων κριτηρίων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν τέτοια κράτη στην προσπάθεια «δίκαιης λύσης». Επομένως, η ανάλυση του Δικαστηρίου απέρριψε τις νέες αποδεκτές τάσεις στο πλαίσιο της UNCLOS III ως πεδίο λήψης απόφασης.

Η σημασία των χαρακτηριστικών του βυθού της θάλασσας. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο εξέτασε τα γεωλογικά και φυσικά χαρακτηριστικά του βυθού που

κρίνονται σχετικά για την οριοθέτηση, ιδίως από την άποψη της πιθανής τους επίδρασης στον προσδιορισμό τυχόν διαίρεσης μεταξύ των φυσικών προεκτάσεων Τυνησίας και Λιβύης. Εν συντομία, αυτή η περιοχή του βυθού αναγνωρίζεται ότι ανήκει σε μια ευρύτερη υποθαλάσσια περιοχή που αναφέρεται από τα μέρη ως το «Πελαγικό Μπλοκ». Και τα δύο μέρη συμφώνησαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ότι το «Πελαγικό Μπλοκ» περιλάμβανε χερσαίες εκτάσεις στην ανατολική Τυνησία και βόρεια Λιβύη.

Σε ένα από τα υπομνήματα της, η Λιβύη τόνισε ότι επιβεβαιώνεται γεωλογικώς η βόρεια φυσική προέκταση της αφρικανικής ηπείρου κάτω από τη θάλασσα και ότι η γραμμή οριοθέτησης πρέπει να αντανakλά αυτή την προέκταση προς τα βόρεια. Παρά τα σημαντικά ωστόσο στοιχεία που προσκομίστηκαν από γεωλόγους και από τις δύο πλευρές, το Δικαστήριο κατέληξε ότι δεν είναι δυνατή για νομικούς σκοπούς η οριοθέτηση των αντίστοιχων περιοχών των δύο μερών με αναφορά αποκλειστικά ή κυρίως σε γεωλογικούς ισχυρισμούς. Ως αποτέλεσμα, ο Λιβυκός ισχυρισμός, της γεωλογικά καθορισμένης προς βορρά προέκτασης, δεν υποστηρίχθηκε από το Δικαστήριο.

Η Τυνησία από την άλλη, ισχυρίστηκε ότι η φυσική προέκταση της Τυνησίας έχει προσανατολισμό δυτικό-ανατολικό ενώ της Λιβύης νοτιοδυτικό-βορειοανατολικό. Για να υποστηρίξει αυτόν τον ισχυρισμό η Τυνησία επεσήμανε μια σειρά από χαρακτηριστικά που έχουν πιθανή συνάφεια με τον προσδιορισμό της αντίστοιχης φυσικής προέκτασης των δύο μερών. Το Tripolitanian Furrow, μια υποθαλάσσια κοιλάδα που εκτείνεται στον κόλπο του Gabes με ανατολική κατεύθυνση απέναντι από τη λιβυκή ακτή, προτάθηκε από την Τυνησία ως πιθανό φυσικό υποθαλάσσιο όριο μεταξύ της ΥΚ της και της αντίστοιχης της Λιβύης. Κατά την άποψη της Τυνησίας, η φυσική προέκταση της Λιβύης εκτείνεται προς βορειοανατολική κατεύθυνση μόνο ως το Tripolitanian Furrow.

Στους ισχυρισμούς της η Τυνησία αναφέρεται επίσης και στο Ιόνιο πέλαγος (ως Ionian Flexure), όπου μαζί με την περιοχή της Μάλτας (Malta-Misratah Escarpment), ισχυρίστηκε ότι αποτελεί το ανάγλυφο που σχηματίζει η ηπειρωτική πλάκα της Τυνησίας και ότι η Ιόνια άβυσσος πέρα από αυτήν, μια περίπου τριγωνική περιοχή μεγαλύτερου θαλάσσιου βάθους (περίπου 4.000 μέτρα) νοτιοανατολικά της Σικελίας είναι η περιοχή στην οποία συγκλίνουν οι ηπειρωτικές πλάκες όλων των γύρω παράκτιων κρατών. Έτσι, κατά την άποψη της Τυνησίας, είναι δυνατό να καθοριστεί ο θαλάσσιος προσανατολισμός και οριοθέτηση κάθε κράτους από μια γραμμή που

χαράσσεται από τις ακτές του μέχρι το κέντρο της Ιόνιας αβύσσου. Η Λιβύη απορρίπτει αυτό το επιχείρημα, παρατηρώντας ότι δεν υπάρχει απαραίτητος συσχετισμός μεταξύ μιας αβυσσαλέας κοιλάδας, του ανάγλυφου της και της προέκτασης της ακτής και ότι τα ιζηματολογικά δεδομένα δείχνουν ότι αυτή η εξέλιξη είναι προσανατολισμένη προς τα βόρεια και όχι προς τα ανατολικά. (ICJ, 1982, pp. 57, par.65)

Η Λιβύη επεδίωκε με επιχειρήματα να ελαχιστοποιήσει τη σημασία τέτοιων χαρακτηριστικών που επικαλέστηκε η Τυνησία και ισχυρίστηκε ότι η περιοχή της ΥΚ εντός του «Πελαγικού Μπλοκ» είναι μια αδιάσπαστη περιοχή. Όσο για τα χαρακτηριστικά που επικαλείται η Τυνησία, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το μόνο χαρακτηριστικό που επιφέρει συνέπειες ήταν το Tripolitanian Furrow που όμως το πραγματικό του ανάγλυφο δεν εμφανίζει όρια παρά μόνο μέχρι πολύ πιο ανατολικά από την περιοχή που σχετίζεται με την οριοθέτηση. Κανένα από τα χαρακτηριστικά που ισχυρίστηκε η Τυνησία, λοιπόν, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι διακόπτει τη συνέχεια του βυθού του «Πελαγικού Μπλοκ» ως κοινή φυσική προέκταση των εδαφών και των δύο μερών προκειμένου να αποτελέσει ένα φυσικό υποθαλάσσιο όριο.

Συνοπτικά, οι αρχές και οι κανόνες του διεθνούς δικαίου που θεωρούνται ότι ισχύουν από το δικαστήριο για την οριοθέτηση, με ψήφους 10 υπέρ / 4 κατά, είναι τα εξής:

α. Η οριοθέτηση πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τις αρχές της ευθυδικίας και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις.

β. Η περιοχή που αφορά η οριοθέτηση αποτελεί μια ενιαία ηπειρωτική ΥΚ ως φυσική προέκταση της χερσαίας επικράτειας και των δύο μερών, ώστε στην προκειμένη περίπτωση να μην υπάρχει κριτήριο οριοθέτησης προκειμένου να προκύψει οριοθέτηση από την φυσική επιμήκυνση αυτή καθαυτή.

γ. Στις ιδιαίτερες γεωγραφικές συνθήκες της παρούσας υπόθεσης, η μορφολογία των περιοχών της ΥΚ δεν είναι τέτοια ώστε να προσδιοριστεί μια δίκαιη γραμμή οριοθέτησης. (ICJ, 1982, p. 117)

Οι αρχές της Ευθυδικίας

Κατά τη λήψη της απόφασής του, το Δικαστήριο όφειλε να εξετάσει τις αρχές της ευθυδικίας που ισχύουν για την οριοθέτηση σύμφωνα τόσο με την Ειδική Συμφωνία (άρθρο 1) όσο και τους κανόνες του εθιμικού ΔΔ όπως ορίζεται στις υποθέσεις της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας, εκφράζοντας μια σημαντική άποψη σχετικά με το ρόλο των αρχών της ευθυδικίας. Για την Τυνησία, η φράση

«αρχές της ευθυδικίας» ήταν σαφώς σχετικά με την έννοια ότι για να είναι μια οριοθέτηση δίκαιη πρέπει να σέβεται και να αντανακλά πιστά τις συγκεκριμένες γεωγραφικές συνθήκες¹¹.

Η Λιβύη με τη σειρά της απάντησε ότι μια οριοθέτηση που σέβεται τα γεωλογικά χαρακτηριστικά της φυσικής προέκτασης δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί άδικη. Ωστόσο, το Δικαστήριο θεώρησε ότι η έννοια της φυσικής προέκτασης είναι ανεφάρμοστη στην παρούσα περίπτωση, τουλάχιστον όσον αφορά την μονομερή οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Δεδομένου λοιπόν ότι η φυσική προέκταση δεν θα μπορούσε να είναι ένας παράγοντας που θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη για τον προσδιορισμό μια δίκαιης γραμμής οριοθέτησης, οι αρχές της ευθυδικίας διαδραματίζουν πρωταρχική σημασία στον προσδιορισμό μιας τέτοιας γραμμής.

Το Δικαστήριο συμφώνησε στον ισχυρισμό της Λιβύης ότι αν η εφαρμογή μιας συγκεκριμένης μεθόδου οριοθέτησης είναι σύμφωνη με τις αρχές της ευθυδικίας, αυτή πρέπει να ελεγχθεί από τα αποτελέσματά της. Θεώρησε ότι το αποτέλεσμα της εφαρμογής των αρχών της ευθυδικίας πρέπει να είναι δίκαιο. Αυτή η ορολογία, που χρησιμοποιείται γενικά, δεν είναι απολύτως ικανοποιητική γιατί χρησιμοποιεί τον όρο *equitable* για να χαρακτηρίσει τόσο το αποτέλεσμα που επιτεύχθηκε όσο και τα μέσα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα. Είναι, ωστόσο, το αποτέλεσμα που κυριαρχεί και επί του προκειμένου οι αρχές υποτάσσονται στον στόχο. Η ισότητα μιας αρχής πρέπει να αξιολογείται υπό το φως της χρησιμότητας για τον σκοπό της επίτευξης δίκαιου αποτελέσματος .... Ο όρος "αρχές της ευθυδικίας" δεν μπορεί να ερμηνευτεί αποσπασματικά· αναφέρεται πίσω στις αρχές και τους κανόνες που μπορεί να είναι κατάλληλοι για την επίτευξη δίκαιου αποτελέσματος. (ICJ, 1982, pp. 59, par.70)

Το Δικαστήριο κατέβαλε προσπάθειες για να κάνει διάκριση μεταξύ της εφαρμογής των αρχών της ευθυδικίας και μιας απόφασης *ex aequo et bono*¹², όπου το Δικαστήριο θα αποδώσει, κατόπιν συναίνεσης και των δύο μερών, αυτό που θεωρεί δίκαιη και εύλογη διευθέτηση χωρίς να δεσμεύεται από αυστηρή εφαρμογή νομικών κανόνων. Τα μέρη δεν είχαν απονείμει αυτήν την ειδική δικαιοδοσία στο Δικαστήριο

---

¹¹ Όπως αναφέρεται στο Τυνησιακό Αντί-μνημόνιο, «Πρέπει να επιτευχθεί μια ισορροπία μεταξύ των διαφόρων [σχετικών] περιστάσεων, προκειμένου να καταλήξουμε σε ένα δίκαιο αποτέλεσμα, χωρίς αναδιαμόρφωση των φυσικών χαρακτηριστικών».

¹² (Λατινική φράση) Σύμφωνα με το καλό και το δίκαιο

σύμφωνα με το άρθρο 38, παράγραφος 2, του Καταστατικού του Δικαστηρίου και, κατά συνέπεια, θεώρησε ότι ήταν υποχρεωμένο να εφαρμόσει τις αρχές της ευθυδικίας ως μέρος του ΔΔ.

Οι Ειδικές Περιστάσεις

Το άρθρο 1 της Ειδικής Συμφωνίας απαιτούσε επίσης από το Δικαστήριο να εξακριβώσει και να σταθμίσει τις ειδικές περιστάσεις που χαρακτηρίζουν την περιοχή κατά τη λήψη της απόφασής του. Ωστόσο, ακόμη και ελλείψει τέτοιας διάταξης, το Δικαστήριο θα έπρεπε, *proprio motu*¹³, να λάβει υπόψη τις ειδικές περιστάσεις βάσει των αρχών της ευθυδικίας που θεωρήθηκαν στην υπόθεση υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας, που απαιτεί να λαμβάνονται υπόψη όλες οι σχετικές περιστάσεις.

Αν και οι αντίστοιχες αντιλήψεις των δύο μερών για τις «ειδικές περιστάσεις» διέφεραν σε μεγάλο βαθμό, συμφώνησαν ότι η γενική διαμόρφωση των ακτών τους θα πρέπει να ληφθεί υπόψη.

Η Τυνησία θεωρεί ειδικές περιστάσεις (ICJ, 1982, σσ. 62, par.76):

α. Την παρατυπία των ακτών της Τυνησίας σε σύγκριση με την γενική κανονικότητα της λιβυκής ακτής,

β. Την παρουσία νησιών, νησίδων και υψόμετρα χαμηλής παλίρροιας που αποτελούν μέρος της ανατολικής ακτής της Τυνησίας και,

γ. Ορισμένα ιστορικά δικαιώματα.

Από την πλευρά της, η Λιβύη θεώρησε ως σχετικά (ICJ, 1982, σσ. 62, par.77):

α. Τη γενική διαμόρφωση των ακτών και των δύο μερών,

β. Την ουσιώδες ενότητα της σχετικής επιφάνειας της υφαλοκρηπίδας και την ύπαρξη κοιτασμάτων πετρελαίου σε αυτή και,

γ. Συγκεκριμένη εσωτερική νομοθεσία που θεσπίστηκε και από τα δύο μέρη που σχετίζονται για την αλιεία, τη χωρική θάλασσα και τις παραχωρήσεις πετρελαίου.

Παράκτια Διαμόρφωση, ο Κόλπος του Gabes και η θέση των ν. Kerkennah.

Το Δικαστήριο συμφώνησε στην άποψη και των δύο μερών ότι η παράκτια διαμόρφωση πρέπει να ληφθεί υπόψη και να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η απότομη αλλαγή κατεύθυνσης των ακτών της Τυνησίας στον Κόλπο του Gabes αποτελούσε μία από τις σχετικές περιστάσεις που χαρακτηρίζουν την περιοχή. Το Δικαστήριο ωστόσο, απέρριψε τον ισχυρισμό της Λιβύης ότι τα ν. Kerkennah θα πρέπει να αποκλειστούν

---

¹³ (Λατινική φράση) Με δική του πρωτοβουλία

εντελώς από την εξέταση με το σκεπτικό ότι η ύπαρξη και η θέση τους καθώς και των γύρω υψομέτρων χαμηλής παλίρροιας είναι υπαρκτή (materials) (ICJ, 1982, pp. 64, par.79). Το δικαστήριο σημείωσε το μέγεθός τους (έκταση 180 τ.χλμ), τη θέση τους (απόσταση περίπου 18 χμ ανατολικά της ηπειρωτικής χώρας της Τυνησίας), και το γεγονός ότι χωρίζονται από την ηπειρωτική χώρα από σχετικά ρηχά νερά καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι αποτελούν μια ειδική περίπτωση για την οριοθέτηση στην οποία επομένως πρέπει να τους αποδοθεί «κάποιο» αποτέλεσμα.

Η σύμπτωση των «τριών γραμμών». Ένα ακόμα χαρακτηριστικό που έλαβε υπόψη του το Δικαστήριο ήταν η θέση των χερσαίων συνόρων μεταξύ Τυνησίας και Λιβύης που είχαν καθορισθεί βάσει μιας συνθήκης του 1910. Το Δικαστήριο στηρίχθηκε στα χερσαία σύνορα λόγω της απουσίας επίσημης συμφωνίας μεταξύ Τυνησίας και Λιβύης σχετικά με την μονομερή θαλάσσια οριοθέτηση, και ενόψει του Άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 για την ΥΚ που όρισε το εσωτερικό όριο της ΥΚ ως προς το όριο της χωρικής θάλασσας. Από τη στιγμή λοιπόν που η μονομερής οριοθέτηση της ΥΚ θα πρέπει να ξεκινά από το εξωτερικό όριο της χωρικής θάλασσας, όπου η απουσία μιας αμοιβαία συμφωνημένης οριοθέτησης της χωρικής θάλασσας θα δημιουργούσε προβλήματα, τα οποία κατά την άποψη του Δικαστηρίου, θα μπορούσαν σε μεγάλο βαθμό να παρακαμφθούν αναγνωρίζοντας τη συνάφεια της εκκίνησης του ορίου ξηράς /σημείο-Ras Ajdir-ως βασικό σημείο αναφοράς στον καθορισμό της οριοθετικής γραμμής. Υπό αυτή την έννοια, το Δικαστήριο εξέτασε και θεώρησε το σημείο τομής των χερσαίων συνόρων με την ακτογραμμή ως σχετική, για την οριοθέτηση της ΥΚ, περίπτωση μεταξύ των δύο μερών.

Η σημασία που αποδίδει το Δικαστήριο στο Ras Ajdir από την άποψη αυτή βασίστηκε εν μέρει στο γεγονός ότι ήταν το σημείο εκκίνησης για την πλευρική/ μονομερή γραμμή οριοθέτησης του 1913 (η αμοιβαιότητα της οποίας αμφισβητείται από την Τυνησία) μεταξύ των ακτών της Λιβύης και της Τυνησίας που σχεδιάζονται κάθετα προς τη γενική κατεύθυνση της ακτογραμμής στο Ras Ajdir. Αυτή η "κάθετη" γραμμή οριοθέτησης έγινε ένα είδος σιωπηρού *modus vivendi* αν και λογικά δεν θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη ότι αποτελεί αναγνωρισμένο *de jure* θαλάσσιο όριο για όλους τους σκοπούς μεταξύ των δύο μερών. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την παντελή απουσία επίσημα συμφωνηθέντων θαλάσσιων συνόρων μεταξύ των δύο μερών και την απουσία διαμαρτυρίας εκ μέρους των δύο μερών στην «κάθετη» γραμμή οριοθέτησης για μεγάλο χρονικό διάστημα, το Δικαστήριο θεώρησε μια τέτοια γραμμή ότι παρέχει

ιστορική αιτιολόγηση ικανή για την επιλογή της μεθόδου οριοθέτησης, που τελικά προσδιορίστηκε στην περιοχή αμέσως δίπλα στο Ras Ajdir.

Επιπλέον, η κάθετη γραμμή οριοθέτησης αντιστοιχούσε περίπου σε μια άλλη *de facto* γραμμή που τραβήχτηκε από το Ras Ajdir υπό γωνία 26° ανατολικά του βορρά στο οποίο είχαν στηριχθεί και τα δύο μέρη για παραχωρήσεις υπεράκτιας εξερεύνησης και εκμετάλλευσης πετρελαίου και φυσικού αερίου. Μια παραχώρηση της Τυνησίας το 1966 οριοθετούνταν στα νοτιοανατολικά από μια κλιμακωτή γραμμή τη γωνία της οποίας βρισκόταν σε ευθεία γραμμή με γωνία περίπου 26° προς το μεσημβρινό. Το 1968, η Λιβύη προχώρησε σε παραχώρηση στην οποία το ΒΔ όριο συνέπεσε με το νοτιοανατολικό όριο της παραχώρησης της Τυνησίας του 1966. Τα βορειοδυτικά όρια των μετέπειτα παραχωρήσεων της Λιβύης ακολούθησαν την ίδια γραμμή που, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση στον χάρτη μιας *de facto* διαχωριστικής γραμμής των προς παραχώρηση περιοχών που αποτέλεσαν αντικείμενο ενεργών διεκδικήσεων, με την έννοια ότι οι ερευνητικές δραστηριότητες εγκρίθηκαν από ένα μέρος, χωρίς παρέμβαση, ή διαμαρτυρίες (μέχρι το 1976), από το άλλο.

Αναλογικότητα. Στα υπομνήματά της, η Τυνησία είχε υποστηρίξει ότι η οριοθέτηση πρέπει να μην καταπατήσει την περιοχή στα ανοικτά των ακτών της, εντός της οποίας κατέχει «καθιερωμένα ιστορικά δικαιώματα» που απορρέουν από μακροχρόνιες αλιευτικές δραστηριότητες των υπηκόων της. Μετά από συζητήσεις, το Δικαστήριο κατέληξε στο να μην αποδεχτεί την ισχύ των ιστορικών δικαιωμάτων της Τυνησίας με το σκεπτικό ότι η μέθοδος οριοθέτησης που υιοθετήθηκε τελικά από το Δικαστήριο είναι τέτοια ώστε η γραμμή οριοθέτησης αναμφίβολα δεν θα επηρεάσει αυτά τα δικαιώματα. Η Λιβύη και η Τυνησία συμφώνησαν ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη το στοιχείο του εύλογου βαθμού της αναλογικότητας μεταξύ της έκτασης της περιοχής της ΥΚ που ανήκει στο παράκτιο κράτος και το μήκος της ακτής του. Διέφεραν, ωστόσο, σχετικά με το εάν όλες οι περιοχές του βυθού της θάλασσας κάτω από το σημάδι χαμηλής στάθμης πρέπει να συγκριθούν κατά την αξιολόγηση της αναλογικότητας.

Με σκοπό τη σύγκριση περιοχών της ΥΚ υπό το πρίσμα του κριτηρίου της αναλογικότητας, η Τυνησία υποστήριξε ότι οι περιοχές του βυθού της θάλασσας που βρίσκονται κάτω από τα εσωτερικά και χωρικά ύδατα πρέπει να εξαιρεθούν από την εξέταση. Η Τυνησία βασίστηκε στον ορισμό της ΥΚ του άρθρου 1 της Σύμβασης της

Γενεύης του 1958 για την ΥΚ, που υποστηρίζει ότι η ΥΚ, σε νομικό πλαίσιο, εξαιρούσε τις περιοχές του βυθού κάτω από τα χωρικά και τα εσωτερικά ύδατα.

Η Λιβύη υποστήριξε ότι ολόκληρη η περιοχή του βυθού της θάλασσας πέρα από τα ρηχά ύδατα και των δύο μερών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Ο ισχυρισμός της Λιβύης σε αυτή την άποψη αναμφίβολα υποκινήθηκε από την αντίθεσή της στο σύστημα των ευθείων γραμμών βάσης που χρησιμοποιήθηκαν από την Τυνησία, οι οποίες χαράχθηκαν από τα ν. Kerkennah και πέρα από τον κόλπο του Gabes έτσι ώστε να θεωρηθούν περικλειστά ύδατα / εσωτερικά. Αν και η Τυνησία προσπάθησε να δικαιολογήσει αυτές τις ευθείες γραμμές βάσης από τον ιστορικό σύνδεσμο μεταξύ των περιοχών που περικλείεται και την ηπειρωτική χώρα της Τυνησίας, η Λιβύη αρνήθηκε να αναγνωρίσει ευθείες βασικές γραμμές για τους σκοπούς της οριοθέτησης.

Το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα της Τυνησίας για τον αποκλεισμό από την εξέταση περιοχών βυθού της θάλασσας υπό των εσωτερικών και των χωρικών υδάτων κατά την αξιολόγηση της αναλογικότητας με το σκεπτικό ότι δεν ήταν θέμα ορισμού αλλά μάλλον αναλογικότητας, που σχετίζεται με τα μήκη των αντίστοιχων ακτών των δύο μερών και όχι με ευθείες γραμμές βάσεως. Υποστήριξε ότι εφόσον είναι θέμα αναλογικότητας, η μόνη απόλυτη απαίτηση της δικαιοσύνης είναι ότι κάποιος πρέπει να συγκρίνει όμοια με όμοια. Εάν η υφαλοκρηπίδα κάτω από το σημάδι χαμηλής στάθμης υδάτων (κατώτατης ρηχίας) των σχετικών ακτών της Λιβύης συγκρίνονται με εκείνες των ακτών της Τυνησίας, η προκύπτουσα σύγκριση θα επιτρέψει, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, να καθοριστεί η ευθυδικία της γραμμής οριοθέτησης. Ως εκ τούτου, υπερίσχυσε ο ισχυρισμός της Λιβύης για σύγκριση μεταξύ των πιο εκτεταμένων περιοχών του θαλάσσιου βυθού.

Η Τυνησία είχε επίσης προβάλει το επιχείρημα στα υπομνήματα της ότι, σε ειδικές περιπτώσεις, μπορούν να συμπεριληφθούν και οικονομικοί παράγοντες ως σχετικές περιστάσεις στη διαδικασία οριοθέτησης, επισημαίνοντας τη σχετική έλλειψη του όσον αφορά τους φυσικούς πόρους. Ωστόσο, το Δικαστήριο θεώρησε τέτοιους παράγοντες σχεδόν ξένους με τους σκοπούς της οριοθέτησης, αν και το έκανε αναφέροντας ότι η παρουσία πετρελαιοπηγών σε μια περιοχή που πρέπει να οριοθετηθεί μπορεί να είναι στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ανάλογα με τις περιστάσεις. Πράγματι, στις υποθέσεις οριοθέτησης της Βόρειας Θάλασσας, το Δικαστήριο δήλωσε ότι τους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τις διαπραγματεύσεις για την οριοθέτηση όπου πρέπει να περιλαμβάνουν στο μέτρο που

είναι γνωστό ή άμεσα εξακριβωμένο, τη φυσική και γεωλογική δομή, και τους φυσικούς πόρους, της ΥΚ στις εμπλεκόμενες περιοχές.

Ως εκ τούτου, οι περιστάσεις που θεωρούνται σημαντικές από το Δικαστήριο για την επίτευξη μιας δίκαιης οριοθέτησης / ευθυδικίας είναι οι εξής:

α. Η γενική διαμόρφωση των ακτών των μερών, και ειδικότερα η αξιοσημείωτη αλλαγή κατεύθυνσης της τυνησιακής ακτογραμμής μεταξύ Ras Ajdir και Ras Kaboudia,

β. Η ύπαρξη και η θέση των ν. Kerkennah,

γ. Τα χερσαία σύνορα μεταξύ των μερών και τα γεγονότα πριν το 1974 της χορήγησης παραχωρήσεων πετρελαιοειδών, με αποτέλεσμα την χάραξη μιας γραμμής από το Ras Ajdir προς τη θάλασσα σε γωνία περίπου 26° ανατολικά του μεσημβρινού, με τη γραμμή να αντιστοιχεί στην κάθετη ευθεία στο συνοριακό σημείο της ακτής που στο παρελθόν είχε θεωρηθεί ως *de facto* θαλάσσιο όριο,

δ. Το στοιχείο του εύλογου βαθμού αναλογικότητας σύμφωνα με τις αρχές της ευθυδικίας, μεταξύ της έκτασης της περιοχής της ΥΚ που ανήκει στο παράκτιο κράτος και το μήκος του σχετικού τμήματος της ακτής του, μετρώντας τη γενική κατεύθυνση των ακτών, λαμβανομένου υπόψη για το σκοπό αυτό των επιπτώσεων, πραγματικών ή μελλοντικών, οποιασδήποτε άλλης οριοθέτησης ΥΚ μεταξύ κρατών στην ίδια περιοχή. (ICJ, 1982, σ. 79 par.133B)

Η απόφαση – το σκεπτικό του δικαστηρίου

Η χάραξη του ορίου

Το Δικαστήριο αφού έθεσε τις αρχές και κανόνες του ΔΔ που θεωρούσε ότι ισχύουν για την οριοθέτηση και συνεκτίμησε τις υπόψη σχετικές περιστάσεις προσδιόρισε την πρακτική μέθοδο για την εφαρμογή των αρχών και κανόνων έτσι ώστε να μπορούν οι εμπειρογνώμονες και των δύο μερών να οριοθετήσουν τις περιοχές της ΥΚ του κάθε κράτους. Αν και το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η πραγματική χάραξη της οριοθετικής γραμμής ήταν μια δέσμευση των μερών που περιλαμβανόταν στη συνθήκη σύμφωνα με το άρθρο 2 της Ειδικής Συμφωνίας, έκρινε ωστόσο ότι δεν το εμπόδιζε να υποδείξει την πορεία του ορίου που θα προέκυπτε από την εφαρμογή της πρακτικής μεθόδου οριοθέτησης. Το Δικαστήριο υποστήριξε ότι δεν θα ήταν δυνατό να ληφθεί υπόψη ως σχετική περίπτωση το κριτήριο της αναλογικότητας, εκτός εάν πρώτα όριζε την πορεία της οριοθετικής γραμμής της υφαλοκρηπίδας.

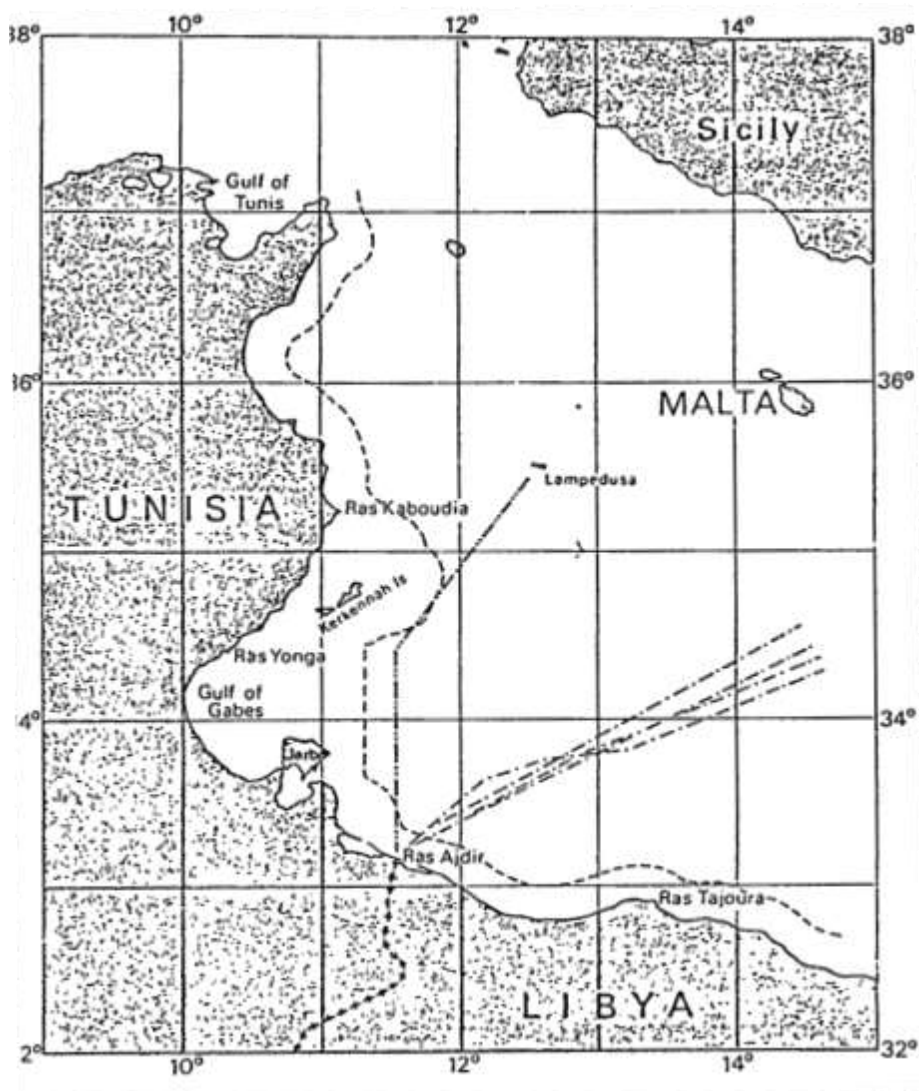
Πριν από την υπόδειξη της μεθόδου οριοθέτησης που κρίνεται δίκαια για τις περιστάσεις, το Δικαστήριο εξέτασε εν συντομία τις προτεινόμενες μεθόδους οριοθέτησης από καθένα από τα μέρη.

Η μέθοδος της Λιβύης βασίστηκε στην κατεύθυνση της σχετικής φυσικής προέκτασης και προέτρεψε όπως η οριοθετική γραμμή πρέπει να είναι συνεπής με τη βόρεια κατεύθυνση της φυσικής προέκτασης της αφρικανικής ηπειρωτικής ξηράς. Η Λιβύη παραδέχτηκε ωστόσο, ότι η ισότητα απαιτούσε επίσης τη συνεκτίμηση ορισμένων σχετικών γεωγραφικών στοιχείων, ιδιαίτερα την αξιοσημείωτη αλλαγή στην κατεύθυνση της Τυνησιακής ακτογραμμής στον Κόλπο του Gabes. Αυτό θα προκαλούσε την στροφή της γραμμής οριοθέτησης από βόρεια κατεύθυνση σε βορειοανατολική, προκειμένου να συμπέσει με την κατεύθυνση της ακτογραμμής της Τυνησίας. Η πορεία της γραμμής που προκύπτει από τη λιβυκή μέθοδο οριοθέτησης φαίνεται στον Χάρτη 2. Όπως σημειώθηκε παραπάνω, ωστόσο, το Δικαστήριο απέρριψε την βάση που χρησιμοποιείται για τη μέθοδο οριοθέτησης της Λιβύης.

Από την πλευρά της, η Τυνησία πρότεινε μεθόδους οριοθέτησης δύο τύπων που οδήγησαν σε μια σειρά από γραμμές οριοθέτησης με βορειοανατολική κατεύθυνση ανοικτά των ακτών της Λιβύης (Χάρτη 2). Η πρώτη ομάδα μεθόδων περιελάμβανε τον καθορισμό της φυσικής προέκτασης και των δύο μερών με βάση γεωλογικά, γεωφυσικά και βαθυμετρικά δεδομένα τα οποία, κατά την άποψη του Δικαστηρίου όμως δεν αθροίζονται στις «σχετικές περιστάσεις». Η δεύτερη ομάδα μεθόδων περιλάμβανε μια γεωμετρική προσέγγιση με βάση τη διαμόρφωση των ακτών των δύο μερών με αποτέλεσμα γραμμές οριοθέτησης παρόμοιες σε αυτές της πρώτης ομάδας. Οι μέθοδοι οριοθέτησης της δεύτερης ομάδας της Τυνησίας απορρίφθηκαν επίσης από το Δικαστήριο καθώς αυτές οι μέθοδοι δεν έδωσαν επαρκές βάρος σε άλλες περιστάσεις που θεωρεί το Δικαστήριο ότι έχουν μεγαλύτερη συνάφεια, όπως η γραμμή 26° των παρακείμενων παραχωρήσεων πετρελαίου.

Μη δεχόμενο τις μεθόδους οριοθέτησης που προτάθηκαν από τα ίδια τα μέρη, το Δικαστήριο αποφάσισε να προτείνει και να αιτιολογήσει τη δική του μέθοδο. Για αρχή, το Δικαστήριο δεν θεώρησε την σχετική προς οριοθέτηση περιοχή ως μια περιοχή τέτοιας γεωγραφικής ομοιογένειας που να δικαιολογεί την εφαρμογή μιας και μόνο μεθόδου οριοθέτησης. Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο έκρινε αναγκαίες τις σχετικές περιστάσεις για την προς οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας περιοχή. Οι περιοχές διευθέτησης κοντά στις ακτές των δύο μερών συνεπώς θα αντιμετωπιζόταν

διαφορετικά από τις περιοχές οριοθέτησης που βρίσκονται πιο ανοιχτά, προτείνοντας συναφώς δύο διαφορετικές μεθόδους οριοθέτησης.

Χάρτης 2 - Ισχυρισμοί οριοθέτησης Τυνησίας και Λιβύης

Ο Πρώτος Τομέας. Όσον αφορά την περιοχή διευθέτησης που βρίσκονται πιο κοντά στις ακτές των δύο μερών, το Δικαστήριο έδωσε σημαντικό βάρος στη γραμμή 26° των παρακείμενων παραχωρήσεων πετρελαίου. Δεδομένου ότι η ΥΚ, αρχίζει για νομικούς σκοπούς, στο εξωτερικό όριο της χωρικής θάλασσας και η έναρξη της γραμμής οριοθέτησης πρέπει να βρίσκεται σε αυτό το εξωτερικό όριο, το σημείο έναρξης θεωρήθηκε από το Δικαστήριο το σημείο όπου το εξωτερικό όριο της χωρικής θάλασσας των μερών τέμνεται από μια ευθεία γραμμή εκεί όπου τα χερσαία σύνορα ξεκινούν από το Ras Ajdir κατευθυνόμενα με κλίση περίπου 26° βόρεια (προς τα ανατολικά). Τέτοια γραμμή αντιστοιχεί στο βορειοδυτικό όριο διαφόρων

παραχωρήσεων πετρελαίου της Λιβύης και στα νοτιοανατολικά σύνορα των παραχωρήσεων πετρελαίου της Τυνησίας του 1966. Από αυτή το σημείο αρχή/τομή που βρίσκεται στο εξωτερικό όριο της χωρικής θάλασσας, το Δικαστήριο θεώρησε τη γραμμή οριοθέτησης των περιοχών της ΥΚ μεταξύ των μερών να κατευθύνεται βορειοανατολικά σε όλο τον πρώτο τομέα στην ίδια γωνία 26° έως ότου η γραμμή τέμνει τον παράλληλο του γεωγραφικού πλάτους που διέρχεται από το πιο δυτικό σημείο της υπό εξέταση ακτογραμμής της Τυνησίας που είναι και το πιο δυτικό σημείο του Κόλπου του Gabes. Η σημασία του πιο δυτικού σημείου του Κόλπου του Gabes είναι ότι αντιπροσωπεύει το σημείο στο οποίο λαμβάνει χώρα μια ριζική αλλαγή στη γενική κατεύθυνση της ακτογραμμής της Τυνησίας. Πράγματι, το Δικαστήριο έλαβε υπόψη την αλλαγή κατεύθυνσης ως μία από τις σχετικές περιστάσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη συνυπολογίζοντας στην επίτευξη μιας δίκαιης οριοθέτησης. Η επίδραση αυτής της αλλαγής κατεύθυνσης στην ακτογραμμή θα αντιστοιχούσε σε εκτροπή/στροφή της γραμμής 26° προς τη θάλασσα από το σημείο όπου η ευθεία τέμνει το παράλληλο πέρασμα μέσα από το πιο δυτικό σημείο του κόλπου του Gabes. Το σημείο τομής αυτής της παράλληλης και της γραμμής 26° θα σήμαινε τον τερματισμό της πορείας της γραμμής οριοθέτησης στον πρώτο τομέα. Η γραμμή 26° που οριοθετεί τον πρώτο τομέα θα έδινε τη θέση της στον δεύτερο τομέα με μια γραμμή οριοθέτησης με πιο ανατολική κλίση για να αντικατοπτρίζει την αλλαγή κατεύθυνσης της ακτογραμμής της Τυνησίας. Ο παράλληλος γεωγραφικού πλάτους που διέρχεται από το πιο δυτικό σημείο του Κόλπου του Γκάμπες απεικονίζεται στον Χάρτη 3. Το όριο μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου τομέα χαρακτηρίζεται από μια αλλαγή στη γωνία της γραμμής οριοθέτησης.

Ο Δεύτερος Τομέας. Εκτός από τη γενική αλλαγή στην κατεύθυνση της τυνησιακής ακτογραμμής στον κόλπο του Gabes, μια άλλη περίπτωση που το Δικαστήριο θεώρησε εξαιρετικά σημαντική στον δεύτερο τομέα είναι η ύπαρξη και η θέση των ν. Kerkennah που περιεγράφηκε προηγουμένως. Όπως και στον πρώτο τομέα όπου η γραμμή οριοθέτησης που αποτελείται από μια ευθεία γραμμή που χαράσσεται υπό γωνία 26° ως προς τον μεσημβρινό το Δικαστήριο έκρινε ότι μια ευθεία γραμμή οριοθέτησης, αν και σε διαφορετική γωνία, σε όλο τον δεύτερο τομέα θα παρήγαγε επίσης δίκαιο αποτέλεσμα. Ωστόσο, το πρόβλημα που αντιμετώπιζε το Δικαστήριο ήταν να καθορίσει τη γωνία με την οποία πρέπει να χαράσσεται η γραμμή στον δεύτερο τομέα. Το δικαστήριο διαπίστωσε ότι η γενική αλλαγή στην κατεύθυνση της ακτογραμμής της Τυνησίας θα μπορούσε να εκφραστεί με όρους μιας ευθείας γραμμής

που τραβήχτηκε από το πιο δυτικό σημείο του Κόλπου του Γκάμπες έως το Ras Kaboudia (βλ. Χάρτη 3) το οποίο είναι περίπου με γωνία 42° ως προς τον μεσημβρινό. Ανατολικά αυτής της γραμμής 42° , ωστόσο, βρίσκονται τα ν. Kerkennah στα οποία η Τυνησία ασκεί πλήρη εδαφική κυριαρχία. Το Δικαστήριο έκρινε ότι μια ευθεία γραμμή τραβηγμένη και πάλι από το πιο δυτικό σημείο του κόλπου του Γκάμπες κατά μήκος της ακτής της θάλασσας των ν. Kerkennah θα χαρασσόταν με γωνία περίπου 62° . Αν και το Δικαστήριο έκρινε ότι τα ν. Kerkennah λόγω του μεγέθους τους (180 τ.χλμ) και θέσης (18 χλμ ανατολικά της ηπειρωτικής χώρας της Τυνησίας) είναι μια περίπτωση σχετική με την οριοθέτηση, εξέτασε ωστόσο ότι το να εκτραπεί η γραμμή οριοθέτησης μέχρι τις 62° δίνει σε αυτά τα νησιά υπερβολικό βάρος.

Στη συνέχεια, το Δικαστήριο προσπάθησε να δικαιολογήσει την απόφαση αυτή υπενθυμίζοντας αριθμό παραδειγμάτων που βρέθηκαν στην κρατική πρακτική οριοθετήσεων στα οποία μόνο μερική επίδραση έχει δοθεί σε νησιά που βρίσκονται κοντά στην ακτή. Το αποτέλεσμα που αποδόθηκε στις ν. Scilly από το Διαιτητικό Δικαστήριο του 1977 στην Γάλλο-βρετανική διαιτησία είναι ένα τέτοιο παράδειγμα. (UN, REPORTS OF INTERNATIONAL ARBITRAL AWARDS-Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic, 30 June 1977-14 Mar 1978) ¹⁴

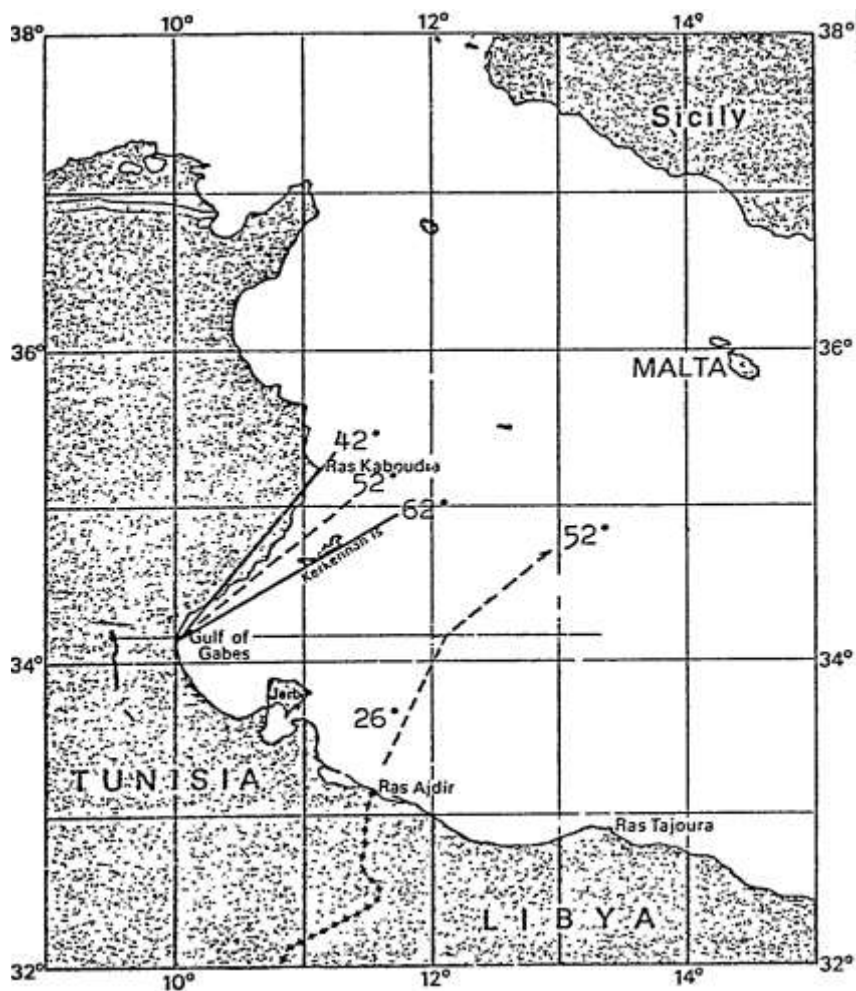
Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο απέδωσε μισή επήρεια στα νησιά Kerkennah όχι μέσω της εφαρμογής τροποποιημένης μορφής της μεθόδου ίσης απόστασης αλλά με τη χρήση της τεχνικής της «μισής γωνίας». Αυτή η τεχνική περιλάμβανε τη χάραξη δύο ευθειών γραμμών αναφοράς, η μία γραμμή που δίνει στα εν λόγω νησιά πλήρη ισχύ για τους σκοπούς της οριοθέτησης και η άλλη αδιαφορώντας παντελώς για τα νησιά. Η γραμμή αναφοράς που υιοθετήθηκε στην πραγματικότητα

---

¹⁴ Τα ν. Scilly αποτελούνται από 48 νησιά που απέχουν μεταξύ 21 και 31 νμ από το νοτιοδυτικό άκρο της Αγγλίας. Σημειώνοντας ότι η επίδραση των Scillies στις γραμμή ίσης απόστασης έμελλε να το εκτρέψει σημαντικά περισσότερο προς τα νοτιοδυτικά από ό,τι θα συνέβαινε αν η γραμμή οριοθετούνταν από την αγγλική ηπειρωτική χώρα, το Διαιτητικό Δικαστήριο αποφάσισε να δώσει στα Scillies μόνο «μισό αποτέλεσμα» στον προσδιορισμό της γραμμής ίσων αποστάσεων. Αυτό επιτεύχθηκε προσδιορίζοντας τη γραμμή στο μέσον της διαδρομής μεταξύ μιας γραμμής ίσης απόστασης που δίνει πλήρη ισχύ στα ν. Scillies και μια γραμμή ίσης απόστασης που χαράσσεται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η θέση των ν. Scillies. Έτσι, υιοθετήθηκε μια τροποποιημένη μορφή ίσων αποστάσεων από την Διαιτητικό Δικαστήριο προκειμένου να αμβλυνθεί η δυσαναλογία που θα προέκυπτε από την πλήρη επήρεια των ν. Scillies.

για την οριοθέτηση εμπίπτει μεταξύ αυτών των δύο και διχοτομεί τη γωνία που σχηματίζουν μεταξύ τους. Με βάση αυτό την τεχνική «μισής γωνίας» που υιοθετήθηκε από το Δικαστήριο, η γραμμή οριοθέτησης του δεύτερου τομέα είναι γραμμή με γωνία 52° ανατολικά του βορρά που χαράσσεται από αυτό το σημείο διχοτομώντας τη γωνία που σχηματίζεται από μια ευθεία που σύρεται από το ίδιο σημείο στο Ras Kaboudia που αντιστοιχεί στη γενική κατεύθυνση της ακτογραμμής της Τυνησίας (42°) και μια γραμμή που χαράσσεται από το πιο δυτικό σημείο του κόλπου του Gabes κατά μήκος της ακτής των ν. Kerkennah προς τη θάλασσα, γωνίας 62° . Η γωνία της γραμμής οριοθέτησης στον δεύτερο τομέα που προκύπτει είναι με γωνία 52° . Η προσέγγιση του Δικαστηρίου απεικονίζεται στον Χάρτη 3. Ως αποτέλεσμα, η γραμμή οριοθέτησης στον δεύτερο τομέα εκτρέπεται προς τα ανατολικά αποδίδοντας έτσι μισή επήρεια στα ν. Kerkennah.

Έχοντας ορίσει την πορεία της γραμμής οριοθέτησης που προκύπτει από την εφαρμογή των μεθόδων οριοθέτησης, το Δικαστήριο προχώρησε στην τελικό του έργο, του ελέγχου ευθυδικίας αυτής της γραμμής σε σχέση με το κριτήριο της αναλογικότητας. Το Δικαστήριο όρισε τα θαλάσσια όρια της σχετικής περιοχής προς οριοθέτηση αποκλειστικά και μόνο για τον σκοπό της εφαρμογής του κριτηρίου της αναλογικότητας. Για τον σκοπό αυτό, το Δικαστήριο έκρινε ότι η παράλληλη γεωγραφικού πλάτους που διέρχεται από τη Ras Kaboudia στις ακτές της Τυνησίας και ο μεσημβρινός του γεωγραφικού μήκους που διέρχεται από το Ras Tajoura στη Λιβύη, αντιπροσωπεύουν τα κατάλληλα θαλάσσια όρια. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το μήκος της λιβυκής ακτής από το Ras Tajoura έως το Ras Ajdir είναι περίπου 185 χιλιόμετρα και αυτό της Τυνησίας από το Ras Ajdir έως το Ras Kaboudia είναι περίπου 420 χιλιόμετρα. Χρησιμοποιώντας αναλογικούς δείκτες, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η σχετική ακτογραμμή της Λιβύης ανέρχεται σε αναλογία περίπου 31:69 από αυτήν της Τυνησίας. Από την άλλη πλευρά, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η περιοχή της ΥΚ που περικλείονται από τα προαναφερθέντα προς τη θάλασσα όρια που αφορούν κάθε μέρος ακολουθώντας τις υποδεικνυόμενες μεθόδους οριοθέτησης από το Δικαστήριο, έχουν περίπου αναλογία 40:60 υπέρ της Τυνησίας. Κατά την εκτίμηση του Δικαστηρίου, αυτό το αποτέλεσμα ικανοποιούσε το τεστ αναλογικότητας, επιβεβαιώνοντας έτσι το δίκαιο της γραμμής οριοθέτησης που είχε επιλέξει. Λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη την έκταση της απόκλιση μεταξύ των δύο αναλογιών, η Τυνησία μπορούσε κάλλιστα να έχει διαφορετική άποψη.

Χάρτης 3 - Η χάραξη του ορίου

Εφαρμογή της νομολογίας στην οριοθέτηση της ελληνικής ΑΟΖ

Η παρούσα κατάσταση οριοθετήσεων

Τουρκία. Τον Ιανουάριο 1975 η Ελλάδα πρότεινε στη Τουρκία να προσφύγουν από κοινού στο ΔΔΧ προκειμένου να επιλύσουν τις διαφορές τους σχετικά με τους εφαρμοστέους κανόνες δικαίου αλλά και την ουσία της διενέξεως για την οριοθέτηση της ΥΚ στο Αιγαίο. Η Τουρκία δέχτηκε και πρότεινε συνάντηση προκειμένου να συζητηθούν οι όροι παραπομπής της υποθέσεως. Έκτοτε η πολιτική διάσταση του προβλήματος της ΥΚ θα αποτελεί βασική Τουρκική θέση ενώ μέχρι τότε η Τουρκία χαρακτήριζε το θέμα τεχνικό ή νομικό. Οι διαπραγματεύσεις αυτές δεν έγιναν για λόγους που σχετίζονται αφενός λόγω της ασταθούς τουρκικής κυβέρνησης (Sadi Irmak) και αφετέρου λόγω της συνόδου της UNCLOS III.

Η τουρκική πλευρά προκρίνει τις διμερείς διαπραγματεύσεις οι οποίες εκτιμά ότι θα οδηγήσουν σε συνολική συμφωνία για όλα τα θέματα που θέτει στο Αιγαίο.

Μέχρι το 1996 η Τουρκία απέρριπτε τη λογική της προσφυγής σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο. Μετά την κρίση στα Ίμια εμφανίζεται να αποδέχεται τη δικαστική επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών, περιλαμβανομένης και της υφαλοκρηπίδας αλλά ως μέρος μια ευρύτερης διαπραγματευτικής διαδικασίας.

Η Τουρκία ισχυρίζεται ότι μετά από επιστημονικές ερευνητικές δραστηριότητες που ανέλαβε η ίδια το 1976, η Ελλάδα προσέφυγε τόσο στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών όσο και στο ΔΔΧ. Στις 10 Αυγούστου 1976, η Ελλάδα απηύθυνε ανακοίνωση στον Πρόεδρο του Συμβουλίου Ασφαλείας ζητώντας επείγουσα συνεδρίαση του Συμβουλίου με την αιτιολογία ότι «μετά από πρόσφατες επανειλημμένες κατάφωρες παραβιάσεις από την Τουρκία των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας στην υφαλοκρηπίδα στο Αιγαίο, έχει δημιουργηθεί μια επικίνδυνη κατάσταση που απειλεί τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια». Την ίδια ημέρα, με μονομερή αίτηση, η Ελλάδα άσκησε αγωγή στο ΔΔΧ κατά της Τουρκίας για «μια διαφορά σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας που ανήκει στην Ελλάδα και την Τουρκία στο Αιγαίο Πέλαγος και σχετικά με τα αντίστοιχα νομικά δικαιώματα αυτών των κρατών στην εξερεύνηση και εκμετάλλευση της ΥΚ του Αιγαίου». Επίσης την ίδια ημέρα η Ελλάδα υπέβαλε αίτημα για προσωρινά μέτρα προστασίας.

Στις 25 Αυγούστου 1976, το Συμβούλιο Ασφαλείας, στο ψήφισμά του 395(1976), κάλεσε τα μέρη «να ξαναρχίσουν τις άμεσες διαπραγματεύσεις για τις διαφορές τους» και τα κάλεσε «να κάνουν ό,τι περνάει από το χέρι τους για να διασφαλίσουν ότι αυτές οι (διαπραγματεύσεις) καταλήξουν σε αμοιβαία αποδεκτά λύσεις». Το Συμβούλιο, επιπλέον, «κάλεσε την Τουρκία και την Ελλάδα από την άποψη αυτή να συνεχίσουν να λαμβάνουν υπόψη τη συμβολή που τα κατάλληλα δικαστικά μέσα, ιδίως το ΔΔΧ, είναι κατάλληλα να προσφέρουν στη διευθέτηση τυχόν υπολειπόμενων νομικών διαφορών που ενδέχεται να εντοπίσουν σε σχέση με παρούσα διαφορά». Στις 11 Σεπτεμβρίου 1976 το ΔΔΧ απέρριψε το ελληνικό αίτημα για προσωρινά μέτρα προστασίας. Το Δικαστήριο αποφάσισε επίσης ότι οι περιοχές πέρα από τα χωρικά ύδατα ήταν στην πραγματικότητα «περιοχές υπό αμφισβήτηση». Αργότερα, το 1978, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι δεν ήταν αρμόδιο να εξετάσει την ελληνική προσφυγή επί της ουσίας του ερωτήματος.

Σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας, και ενόψει της απόρριψης του ελληνικού ισχυρισμού και αξιώσεων από το Δικαστήριο, η Τουρκία και η Ελλάδα υπέγραψαν συμφωνία στη Βέρνη στις 11 Νοεμβρίου 1976. Βάσει αυτής της συμφωνίας, τα μέρη αποφάσισαν να διεξαγάγουν διαπραγματεύσεις με σκοπό την

επίτευξη συμφωνία για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Επίσης δεσμεύτηκαν να απόσχουν από οποιαδήποτε πρωτοβουλία ή ενέργεια που αφορά την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Σύμφωνα με την επίσημη θέση της Τουρκίας η Συμφωνία της Βέρνης του 1976 εξακολουθεί να ισχύει και οι όροι της εξακολουθούν να είναι δεσμευτικοί και για τις δύο χώρες¹⁵ (Turkey,MFA).

Η πάγια θέση της Ελλάδας, η οποία συνάδει απολύτως με το διεθνές δίκαιο και έχει τεθεί και ως κριτήριο στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας, είναι η παραπομπή του ζητήματος στο ΔΔΧ, προκειμένου να μη διαιωνισθεί η διαφορά. Δεδομένου, όμως, ότι η Τουρκία δεν έχει αναγνωρίσει τη γενική υποχρεωτική δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, απαιτείται ειδική συμφωνία (συνυποσχετικό) που θα αποτελέσει τη νομική βάση για τη δικαιοδοσία του ΔΔΧ.

Το ζήτημα της ΥΚ έχει στο παρελθόν οδηγήσει σε εντάσεις μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας. Η διαφορά για την ΥΚ πηγάζει από την απουσία συμφωνίας οριοθέτησης μεταξύ των δύο χωρών και έχει επίπτωση στη συνολική ισορροπία δικαιωμάτων και συμφερόντων στο Αιγαίο. Η οριοθέτηση της ΥΚ στο Αιγαίο, που είναι η βασική διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, αλλά και η αντίστοιχη οριοθέτηση ΑΟΖ τόσο στο Αιγαίο όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο με την επήρεια του συμπλέγματος της Μεγίστης (Καστελόριζο), έχουν πολύ μεγάλη σπουδαιότητα εντασσόμενες στο ευρύτερο πλαίσιο ενεργειακής επάρκειας και ασφάλειας των ενδιαφερόμενων κρατών αλλά και της ΕΕ γενικότερα.

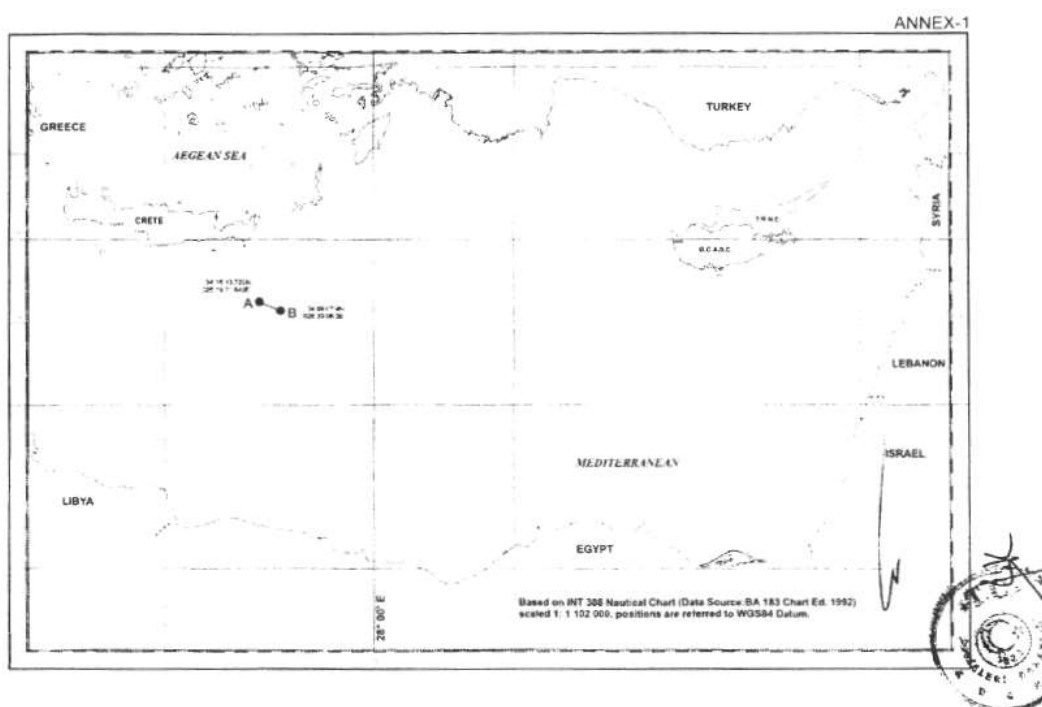
Λιβύη. Όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις με τη Λιβύη διαφαίνεται ότι η προσέγγιση των δύο κρατών είναι διαμετρικά αντίθετη. Η Ελλάδα υποστηρίζει ότι η μέθοδος οριοθέτησης ΑΟΖ-ΥΚ, πρέπει να είναι η μέση γραμμή, ενώ η Λιβύη υποστηρίζει τη μέθοδο της ευθυδικίας εμμένοντας στη νομιμότητα του κλεισίματος του κόλπου της Σύρτης. Η αδυναμία προσέγγισης των δύο μερών στο θέμα της οριοθέτησης των θαλασσίων ζωνών στην περιοχή πρέπει να οφείλεται στις διαμετρικά διαφορετικές απόψεις τους σε σχέση με τη μέθοδο οριοθέτησης: η Λιβύη υποστηρίζει ότι η μέθοδος οριοθέτησης πρέπει να είναι η ευθυδικία –τη στιγμή που η Ελλάδα υποστηρίζει σταθερά τη μέση γραμμή– και αντιτίθεται σε απόδοση πλήρους επήρειας των ελληνικών νησιών νοτίως της Κρήτης και των ακτών της Πελοποννήσου (Ροζάκης, 2013, σ. 47).

---

¹⁵ Τα παραπάνω αποτελούν τις επίσημες θέσεις της Τουρκίας ως αντλήθηκαν από την επίσημη σελίδα του τουρκικού ΥΠΕΞ <https://www.mfa.gov.tr/the-delimitation-of-the-aegean-continental-shelf.en.mfa>

Σε κάθε περίπτωση η Ελλάδα απαιτεί πρωτίστως την κατάργηση του παράνομου τουρκο-λυβικού μνημονίου¹⁶, το οποίο συντάχθηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 27 Νοεμβρίου 2019, φέρει την υπογραφή των υπουργών εξωτερικών Τουρκίας και της Κυβέρνηση Εθνικής Συμφωνίας (GNA) της Λιβύης, Mevlut Cavusoglu και Mohamed Taher Siiyala αντίστοιχα και πρωτοκολλήθηκε στον ΟΗΕ την 30 Σεπτεμβρίου 2020¹⁷.

Το εν λόγω μνημόνιο «παραβιάζει τα κυριαρχικά δικαιώματα τρίτων κρατών, δεν συμμορφώνεται με το Δίκαιο της Θάλασσας και δεν μπορεί να παράγει έννομα αποτελέσματα (legal consequences) για τρίτα κράτη»¹⁸, καθόσον στη βάση της συμφωνηθείσα οριοθέτηση (ως Χάρτης 4) δεν λαμβάνει υπόψη του τα ελληνικά νησιά της Κρήτης, Ρόδου, Καρπάθου, Κάσου και Καστελόριζου.

**Χάρτης 4 - Όρια ΥΚ και ΑΟΖ παράνομου Τουρκο-λυβικού Μνημονίου
(ως Παράρτημα 1 του μνημονίου)**

¹⁶ Διαθέσιμο στο <https://www.un.org/los/PDFFILES/TREATIES>

¹⁷ Νο 69975, ως ανακτήθηκε από

<https://treaties.un.org/doc/Treaties/2019/12/20191211%2002-58%20PM/Other%20Documents/COR-Reg-56119-Sr-69975.pdf>

¹⁸ Ως τονίζει σε δήλωσή του ο εκπρόσωπος της ΕΕ Peter Stano -Lead Spokesperson for Foreign Affairs and Security Policy. <https://twitter.com/extspoxeu/status/1577017404571668480>

Αλβανία. Στις 27 Απριλίου 2009 η Ελλάδα υπέγραψε με την Αλβανία συμφωνία για την ΑΟΖ και τα θαλάσσια σύνορα. Με βάση τη συμφωνία, οριοθετείτο η ΥΚ και οι άλλες θαλάσσιες ζώνες, τις οποίες δικαιούνται οι δύο χώρες, βάσει των διατάξεων του Διεθνούς Δικαίου. Η συμφωνία βασίστηκε στις διατάξεις της Συμβάσεως του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θαλάσσης και στην αρχή της λεγομένης «μέσης γραμμής». Ωστόσο, μετά από δύο μήνες, και μετά τις εκλογές στην Αλβανία, η αντιπολίτευση έστειλε τη Συμφωνία στο Αλβανικό Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο την ακύρωσε (Ιανουάριος 2010) ισχυριζόμενο ότι ήταν ετεροβαρής επικαλούμενο διαδικαστικές και ουσιώδεις παραβάσεις που έρχονταν σε αντίθεση με το Σύνταγμα και τη ΣΔΘ.

Εκτιμάται ότι καθόσον η συμφωνία δημιουργούσε κακό προηγούμενο για την Τουρκία, καθώς έδινε αφενός πλήρη δικαιώματα στα ελληνικά νησιά και αφετέρου η οριοθέτηση με βάση την «μέση γραμμή» είναι κάτι που η Τουρκία διαχρονικά αντιπαλεύει, ήταν πρωτίστως εκείνη που άσκησε πιέσεις στην Αλβανία για να την ακυρώσει.

Η Αλβανία έχει ενταχθεί στο ΝΑΤΟ (2009), βρίσκεται σε ενταξιακή πορεία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ έχει υπογράψει και κυρώσει τη ΣΔΘ (Λυγερός, 2022). Ελλάδα και Αλβανία βρίσκονται σε διαπραγματεύσεις για την υπογραφή συνυποσχετικού προκειμένου το ζήτημα της οριοθέτησης να παραπεμφθεί στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. (Greece, 2022)

Ιταλία, Αίγυπτος. Η Ελλάδα, στο πλαίσιο των προσπαθειών της για την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών της υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ και ενεργώντας στο πλαίσιο των αρχών του ΔΔ έχει προχωρήσει σε συμφωνίες οριοθέτησης με:

- Ιταλία, τμηματική διευθέτηση στο πλαίσιο της συνολικής, συνολικού μήκους 268 νμ ως ορίζεται από τα σημεία 1 έως 16 του Χάρτη 5. Υφίσταται εκκρεμότητα διευθέτησης τόσο στο βόρειο άκρο, μήκους περί τα 7 νμ στο σημείο που ενώνεται με την αντίστοιχη της Αλβανίας, όσο και στο νότιο, περί τα 29 νμ στο σημείο που ενώνεται με την αντίστοιχη της Λιβύης. (Ελλάδα-Ιταλία, 2020)¹⁹

---

¹⁹ Agreement between the Government of the Hellenic Republic and the Italian Republic on the Delimitation of their Respective Maritime Zones, 9 June 2020 (entry into force: 8 November 2021; registration #: 57024; registration date: 13 December 2021; link to UNTS)

<https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/GRC.htm>

- Αίγυπτο, τμηματική διευθέτηση στο πλαίσιο της συνολικής, συνολικού μήκους 104 νμ ως ορίζεται από τα σημεία Α έως Ε του Χάρτη 6. Υφίσταται εκκρεμότητα διευθέτησης τόσο στο δυτικό όσο και στο ανατολικό άκρο των νότιων ορίων. (Αίγυπτος, 2020)²⁰

Αρχής γενομένης της συμφωνίας με την Αίγυπτο επισημαίνεται ότι η τμηματική οριοθέτηση της ΑΟΖ με την Αίγυπτο από τον 26ο έως τον 28 (ακριβέστερα τον 27ο και 59') μεσημβρινό, αποδίδει στην Ελλάδα το 45% (και στην Αίγυπτο το 55%) περίπου της ενδιάμεσης θαλάσσιας ζώνης²¹. Έγινε αποδεκτή η μειωμένη επήρεια των ν. Κρήτης, Κάσου, Καρπάθου και Ρόδου. Ελήφθησαν υπόψιν ως γραμμές βάσης, μόνο οι ακτές μεταξύ του Μακρύ Γιαλού της Ιεράπετρας και του Κάβο Σίδερο στη Σητεία.

Συνεχίζοντας με τη συμφωνία με την Ιταλία επισημαίνεται ότι βασίζεται στη μέση γραμμή - αν και με «μικρές τροποποιήσεις» σε κάποια σημεία βάσει του κειμένου της συμφωνίας του 1977 – και αναγνωρίζει επήρεια στα ελληνικά νησιά του Ιονίου. Σε αυτή την συμφωνία, η Ελλάδα είχε αποδεχθεί τότε επήρεια 70% για τις Διαπόντιες νήσους βόρεια της Κέρκυρας και 32% για τα νησιά Στροφάδες δυτικά της Πελοποννήσου. Οι λοιπές εκατέρωθεν διευθετήσεις καταλήγουν σε ένα συμψηφισμό που αγγίζει το 54% για την Ιταλία και το 46% για την Ελλάδα. Ουσιαστικά η Ελλάδα αποδέχθηκε για την οριοθέτηση της ΑΟΖ, την οριογραμμή της συμφωνίας του 1977 για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας ανεξαρτήτως των προβλέψεων της μεταγενέστερης (ισχύουσας μετά το 1994) Διεθνούς Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, όπως αυτή ερμηνεύεται από τη διεθνή νομολογία, για τα κριτήρια της

---

²⁰ Agreement between the Government of the Hellenic Republic and the Government of the Arab Republic of Egypt on the delimitation of the exclusive economic zone between the two countries, 6 August 2020 (entry into force: 2 September 2020; registration #: I-56237; registration date: 3 September 2020; link to UNTS)

<https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/GRC.htm>

²¹ Οι δύο χώρες ρητά συμφώνησαν στην συνέχιση των διαπραγματεύσεων για την ολοκλήρωση της μεταξύ τους οριοθέτησης στο μέλλον τόσο από το σημείο Ε δυτικά μέχρι τα όρια της λιβυκής ΑΟΖ όσο και από το σημείο Α ανατολικά μέχρι τα σύνορα της κυπριακής ΑΟΖ (ή και της τουρκικής), χωρίς οι χώρες αυτές να κατονομάζονται.

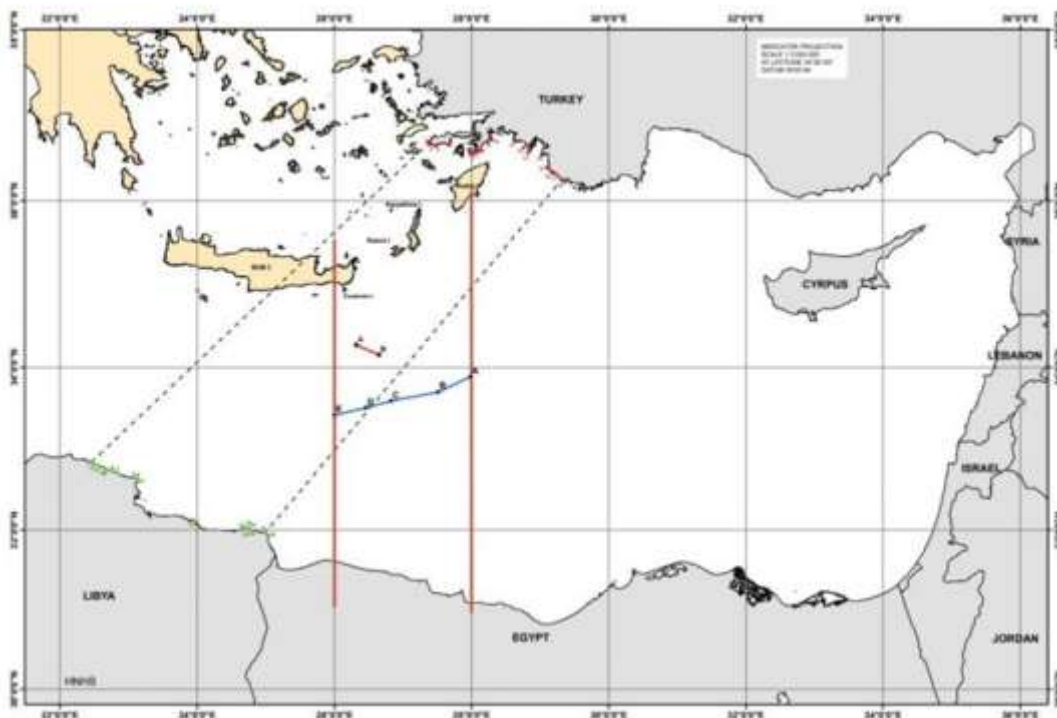

οριοθέτησης, γιατί σέβεται την αρχή *Pacta Sunt Servanda*²² μεταξύ μάλιστα χωρών φίλων και εταίρων στην ΕΕ.

Χάρτης 5 - Οριοθέτηση Ελλάδας - Ιταλίας

²² Λατινική έκφραση, συνιστά διεθνή ορολογία, ένα αξίωμα που διέπει τις διεθνείς συμφωνίες, και σημαίνει ότι οι συμφωνίες επιβάλλεται να τηρούνται, ότι οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνονται εκ μέρους των συμβαλλομένων, τα συμπεφωνημένα, πρέπει να τηρούνται.

Χάρτης 6 - Οριοθέτηση Ελλάδας – Αιγύπτου

Ελληνικές θέσεις για την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών. Οι θέσεις της Ελλάδας επί της ουσίας του ζητήματος της ΥΚ και των ορίων αυτής, βασίζονται στις προβλέψεις του ισχύοντος δικαίου της θαλάσσης, συμβατικού και εθιμικού και είναι οι εξής:

- Η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας προβλέπει κυριαρχικά δικαιώματα του παρακτίου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας, το εύρος της οποίας είναι τουλάχιστον 200 ν.μ., εφόσον το επιτρέπει η απόσταση μεταξύ των αντικειμένων ακτών. Τα δικαιώματα αυτά του παρακτίου κράτους υφίστανται *ipso facto* και *ab initio*. Η Ελλάδα κύρωσε την ως άνω Σύμβαση με τον Ν. 2321/1995, που βάσει του Συντάγματος υπερισχύει κάθε αντίθετης διάταξης νόμου, αλλά και ως νεώτερος νόμος κατισχύει παντός παλαιότερου.

- Σύμφωνα με το άρθρο 121 (2) της Σύμβασης Δικαίου της Θάλασσας, όλα τα νησιά δικαιούνται αιγιαλίτιδας ζώνης, συνορεύουσας ζώνης, αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ) και υφαλοκρηπίδας. Οι ζώνες αυτές καθορίζονται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις της Σύμβασης, όπως αυτές εφαρμόζονται στις ηπειρωτικές περιοχές. Ο γενικός αυτός κανόνας αποτελεί και εθιμικό δίκαιο, δεσμεύει, δηλαδή, και τα κράτη που δεν είναι συμβαλλόμενα στη Σύμβαση. Κατ' εφαρμογή του κανόνα

αυτού, όλα τα ελληνικά νησιά, σύμφωνα με το δίκαιο της θάλασσας, έχουν υφαλοκρηπίδα.

- Στο πλαίσιο αυτό, ζήτημα οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας τίθεται μόνον μεταξύ των αντικείμενων ακτών των ελληνικών νησιών που βρίσκονται απέναντι από την Τουρκία και των τουρκικών ακτών.

- Ως προς τη μέθοδο οριοθέτησης, πάγια θέση της χώρας μας αποτελεί ότι η οριοθέτηση όλων των θαλασσίων ζωνών, συμπεριλαμβανομένης της υφαλοκρηπίδας, θα πρέπει να γίνει με βάση την αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής. (Ελλάδα, ΥΠΕΞ)²³

Σχολιασμός της κρίσης του Δικαστηρίου – Η Ελληνική περίπτωση σε συγκριτικό πλαίσιο

Επιχειρώντας να βρεθούν κοινά σημεία για την διευθέτηση ΑΟΖ-ΥΚ της περίπτωσης κυρίως των νησιών του Αιγαίου και του ν. Καστελόριζου με την αντίστοιχη απόφαση οριοθέτησης της εξεταζόμενης περίπτωσης θα εξεταστούν τέσσερα σημεία που ελήφθησαν υπόψη για την έκδοση της απόφασης.

α. Το (ανεπαρκές) βάρος που αποδίδεται σε ορισμένα σχετικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά στην προς οριοθέτηση περιοχή.

β. Η (ανεπαρκής) προσοχή που δόθηκε από το Δικαστήριο στην μέθοδο της ίσης απόστασης ως πιθανής μεθόδου οριοθέτησης.

γ. Ο τρόπος με τον οποίο το Δικαστήριο χρησιμοποίησε το κριτήριο της αναλογικότητας.

δ. Η απόφαση χρήσης της γραμμής των 26ο στην οριοθέτηση του πρώτου τομέα.

Η επίδραση των νησιών στην οριοθέτηση. Για το πρώτο σημείο της απόφασης που χρήζει μελέτης αφορά στο ανεπαρκές βάρος που αποδίδεται σε ορισμένα σχετικά γεωγραφικά στην προς οριοθέτηση περιοχή που εστιάζεται κυρίως στην απόφαση του Δικαστηρίου να αποδώσει μη επαρκή βαρύτητα στα ν. Kerkennah

---

²³Ως αντλήθηκαν από την επίσημη σελίδα του ΥΠΕΞ

<https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

αλλά και να αγνοήσει πλήρως το ν. Jerba που βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με την ακτή της Τυνησίας.

Το Δικαστήριο ισχυρίζεται ότι η παρουσία του ν. Jerba και των ν. Kerkennah είναι μια περίπτωση που απαιτεί ξεκάθαρα εξέταση, ωστόσο εντέλει αγνοεί το ν. Jerba, ουσιαστικά με το σκεπτικό ότι στο τμήμα της περιοχής οριοθέτησης στην οποία το Jerba θα ήταν σχετικό πρέπει να επικρατήσει η επίδραση της ύπαρξης της γραμμής 26° των παρακείμενων παραχωρήσεων. Όσον αφορά τη συνάφεια των ν. Kerkennah, ωστόσο, το Δικαστήριο καταλήγει στη διαπίστωση ότι η ύπαρξη και η θέση των ν. Kerkennah είναι πραγματική (materials) για να καταλήξει τελικά να τους αποδώσει μισή επήρεια. Ειδικότερα και όσον αφορά το ν. Jerba, ο ad hoc δικαστής Evensen επεσήμανε στη διαφωνία του: (1) ότι «στην άμπωτη [Jerba] δεν είναι σχεδόν καθόλου νησί, αλλά χωρίζεται από την ηπειρωτική χώρα με ένα πολύ στενό πέρασμα» (2) ότι το ν. Jerba "έχει έκταση περίπου 690 τετραγωνικών χιλιομέτρων, η οποία αντιστοιχεί σε διπλάσιο μέγεθος από το νησί της Μάλτας". (3) ότι η «οικονομική σημασία της Jerba ... είναι σημαντική» και, (4) ότι η ν. Jerba "έχει σημαντικό μόνιμο πληθυσμό" ²⁴.

Ίσως, ωστόσο, μεγαλύτερη ανησυχία για ανεπαρκές αποτέλεσμα αποδίδεται από το Δικαστήριο στα ν. Kerkennah για την χάραξη της γραμμής οριοθέτησης στον δεύτερο τομέα και τη συνακόλουθη απώλεια από την Τυνησία σημαντικής έκτασης υφαλοκρηπίδας.

Σχολιάζοντας, από νομικής πλευράς και έχοντας κατά νου την ελληνική περίπτωση με τα πολυάριθμα διάσπαρτα νησιά, θα μπορούσε στα ν. Kerkennah και Jerba να είχε αναγνωρισθεί πλήρης ισχύς από το Δικαστήριο. Σύμφωνα με το δίκαιο των συνθηκών και το εθιμικό διεθνές δίκαιο, η ΥΚ από νομικό ορισμό περιλαμβάνει τον βυθό της θάλασσας και τις υπεδάφειες περιοχές που γειτνιάζουν με τις ακτές των νησιών. Αυτός ο ορισμός θεωρήθηκε από το Δικαστήριο στις υποθέσεις της υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας το 1958 ως ορισμός "αντανακλώντας, ή ως κρυστάλλωση, έλαβε ή τουλάχιστον επερχόμενους κανόνες του εθιμικού διεθνούς δικαίου στην υφαλοκρηπίδα." Επιπλέον, το άρθρο 121 παράγραφος 2 της σύμβασης για το ΔΘ προωθεί αυτήν την αρχή της μεταχείρισης για σκοπούς οριοθέτησης ως μεταξύ νησί και ηπειρωτική χώρα προβλέποντας εν μέρει ότι «..η υφαλοκρηπίδα μιας νήσου καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης που

---

²⁴ Ως αναφέρεται στη σελ. 300, παρ. 17 του DISSENTING OPINION OF JUDGE EVENSEN

εφαρμόζονται στις άλλες ηπειρωτικές περιοχές». Άρα προκύπτει ότι τα συγκεκριμένα νησιά πληρούν τις απαιτήσεις ενός «νησιού» όπως ορίζεται αυτός ο όρος στη Σύμβαση του 1958 για τη Χωρική Θάλασσα και τη Συνορεύουσα Ζώνη (CTS) και στη ΣΔΘ 1982 -άρθρο 121 Καθεστώς των νήσων. Ως νησιά λαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα σε ΥΚ με την ηπειρωτική χώρα σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 για την ΥΚ (CCS) και του άρθρου 121 παρ.3 της ΣΔΘ 1982²⁵ λαμβάνοντας υπόψη τη δημογραφία, την οικονομία, την ιστορία και τη γεωγραφία που συντελούν στην απονομή πλήρους ΥΚ στα ν. Jerba και ν. Kerkennah αντίστοιχα. Πράγματι, η πρακτική των κρατών υποστηρίζει την άποψη ότι στα νησιά που είναι παρόμοια με τα ν. Jerba και τα ν. Kerkennah (λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθός τους, τη γειτνίαση με την ηπειρωτική χώρα, και την ύπαρξή τους εντός της χωρικής θάλασσας με τη δική τους ηπειρωτική χώρα) θα πρέπει να απονεμηθεί πλήρης υφαλοκρηπίδα. Νησιά παρόμοια με τα ν. Kerkennah και ν. Jerba έχουν αποδοθεί πλήρως ΥΚ, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο καθόσον «δεν υπάρχει κανόνας διεθνούς δικαίου που να παρέχει στα νησιά λιγότερη από πλήρη επίδραση τους στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας»²⁶.

Εν ολίγοις, θα ήταν δίκαιο και όχι χωρίς προηγούμενο το Δικαστήριο να περιελάμβανε τη ν. Jerba ως τμήμα της ηπειρωτικής χώρας στην οριοθέτηση την υφαλοκρηπίδας.²⁷ Όσον αφορά τα ν. Kerkennah και τα γύρω υψόμετρα χαμηλής παλίρροιας, θεωρήθηκαν σχετικά από το Δικαστήριο με την απόφαση του 1951 στην Άγγλο-νορβηγική υπόθεση αλιείας. Εκεί το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το νορβηγικό σύστημα χάραξης ευθειών γραμμών βάσης μεταξύ των πολυάριθμων νησιών, των βράχων και των υψωμάτων της παλίρροιας του "skjaergaard" που διατρέχει το μήκος των ακτών της Νορβηγίας δεν ήταν αντίθετο με τους διεθνείς νόμους. Η περίπτωση αυτή κωδικοποιήθηκε στη συνέχεια με το άρθρο 4 παράγραφος 1 της CTS η οποία προβλέπει εν μέρει ότι, «εάν υπάρχει μια παρυφή νησιών κατά μήκος της ακτής στην άμεση γειτνίασή της, η μέθοδος των ευθειών γραμμών βάσης που ενώνουν κατάλληλα

---

²⁵ Εκτός όπως προβλέπεται στην παράγραφο 3, η χωρική θάλασσα, η συνορεύουσα ζώνη, η αποκλειστική οικονομική ζώνη και η υφαλοκρηπίδα μιας νήσου καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης που εφαρμόζονται στις άλλες ηπειρωτικές περιοχές.

²⁶ σελ. 99-SEPARATE OPINION OF JUDGE SCHWEBEL

²⁷ Υπάρχει, κατά τη γνώμη του Sir Humphrey Waldock, ένα «σημαντικό σώμα πρακτικής κρατών» που υποστηρίζει την αρχή ότι τα νησιά που βρίσκεται κοντά στην ακτή μπορεί να αντιμετωπίζονται ως μέρος της ηπειρωτικής χώρας για λόγους γεωγραφικής ένωσης και καταγωγής."

σημεία, μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο σχεδιασμό γραμμής βάσης από την οποία μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας». Όχι μόνο η Άγγλο-νορβηγική υπόθεση αλιείας και το άρθρο 4 παράγραφος 1 της CTS υποστηρίζει τη θέση της Τυνησίας στη χάραξη ευθειών γραμμών βάσης στα ν. Kerkennah, αλλά επιπλέον οι προς τη θάλασσα ακτές των ν. Kerkennah θα έπρεπε να είχαν χρησιμοποιηθεί ως βασικά σημεία για την οριοθέτηση της ΥΚ. Με άλλα λόγια, τα ν. Kerkennah θα έπρεπε να είχαν πλήρη επίδραση.²⁸

Η αγνόηση του ν. Jerba από το Δικαστήριο στην οριοθέτηση του πρώτου τομέα και δίνοντας μόνο μισή επίδραση στα ν. Kerkennah στην οριοθέτηση του δεύτερου τομέα, ήταν μια αδικαιολόγητη αναδιαμόρφωση της γεωγραφία της ακτογραμμής της Τυνησίας, το δίκαιο / η ισότητα της οποίας είναι σίγουρα αμφισβητήσιμο.

Από τα παραπάνω προκύπτει σαφώς ότι η επήρεια των νησιών και για την σύγκρισή μας των Ελληνικών, δεν είναι δεδομένη, καθώς στην μία περίπτωση το Δικαστήριο το αγνόησε εντελώς ενώ στην δεύτερη επέδωσε, με το δικό του τρόπο, μιση επήρεια, παρόλο που εξ ορισμού τόσο στις προηγούμενες συμβάσεις της Γενεύης του 1958 όσο και στην ΣΔΘ 1982 τα νησιά απολαμβάνουν πλήρη δικαιώματα σε ΥΚ. Σε κάθε περίπτωση όμως, βαρύνουσα θέση για το δικαστήριο είχε και ενδεχομένως να έχει τόσο η έκταση, πληθυσμός των νησιών όσο και η εγγύτητά τους με τις ακτές της ηπειρωτικής χώρας.

Ο ρόλος της ίσης απόστασης. Για το δεύτερο σημείο της απόφασης που χρήζει μελέτης αφορά στην ανεπαρκή προσοχή που δόθηκε από το Δικαστήριο στην εξέταση και επιλογή της μεθόδου της ίσης απόστασης. Το Δικαστήριο διατύπωσε απλώς ορισμένες γενικές παρατηρήσεις σχετικά με τη μέθοδο της ίσης απόστασης χωρίς να παρέχει επαρκείς λόγους για τους οποίους επέλεξε να μην χρησιμοποιήσει αυτή τη μέθοδο, η οποία έχει κωδικοποιηθεί από το άρθρο 6 παράγραφος 2 της Σύμβασης της Γενεύης του 1958 για την υφαλοκρηπίδα αλλά να τονιστεί ότι δεν αναφέρεται σαν μέθοδος οριοθέτησης (αλλά ούτε και καμία άλλη) στη ΣΔΘ 1982.

Εν τέλη, η επικρατούσα χρήση της ίσης απόστασης ως μέθοδος οριοθέτησης ΥΚ μεταξύ γειτονικών κρατών και η φαινομενική ευκολία του κατά την επίλυση διαφορών οριοθέτησης μπορεί να έχει μεγαλύτερη επίδραση από αυτό το οποίο ενέκρινε η πλειοψηφία του Δικαστηρίου.

---

²⁸ Σύμφωνα με τα λόγια του δικαστή Schwebel: «Το Δικαστήριο δεν απέδωσε πλήρη ισχύ στα ν. Kerkennah γιατί αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να τους δώσει «υπερβολικό βάρος»

Αφετηρία της πλειοψηφίας ήταν η αντίστοιχη θέση για την υπόθεση οριοθέτησης ΥΚ στη Βόρεια Θάλασσα, ότι η μέθοδος οριοθέτησης της ισαπόστασης δεν είναι υποχρεωτικός κανόνας του εθιμικού δικαίου. Το Δικαστήριο παρατήρησε ότι η πρακτική των κρατών μεταγενέστερα του 1969, όπως προκύπτει από τις συνθήκες οριοθέτησης ΥΚ, δείχνει ότι τα κράτη έχουν χρησιμοποιήσει άλλες μεθόδους πέρα της ίσης απόστασης προκειμένου να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση. Επί πλέον, κατά την άποψη του Δικαστηρίου, η μέθοδος της ίσης απόστασης δεν προκρίνεται σε σχέση με άλλες μεθόδους υπό την έννοια ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν απαιτήθηκε, ως πρώτο βήμα, να εξεταστούν οι επιπτώσεις της οριοθέτησης με εφαρμογή αυτής της μεθόδου και να την απορρίψει εν συνεχεία καθόσον παρήγαγε άδικα αποτελέσματα. Ωστόσο, αν και το Δικαστήριο απέρριψε τελικά τη μέθοδο ίσης απόστασης στην παρούσα υπόθεση, εξέτασε την πιθανή επιρροή της με την οριοθέτηση στον δεύτερο τομέα. Δεν πρέπει να αναγνωριστεί ότι είναι μια αρετή - αν και μπορεί επίσης να είναι αδυναμία- της μεθόδου της ίσης απόστασης να λαμβάνει υπόψη σχεδόν όλες τις διακυμάνσεις στις σχετικές ακτογραμμές. Επιπλέον, το Δικαστήριο το 1969 αναγνώρισε ότι υπήρχε πολύ λιγότερη δυσκολία που συνεπαγόταν στη γενική εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης στην περίπτωση απέναντι ακτών μεταξύ τους, όταν η γραμμή ίσης απόστασης γίνεται διάμεσος, παρά στην περίπτωση των γειτονικών κρατών.²⁹ Η μεγάλη αλλαγή κατεύθυνσης που συμβαίνει ακτή της Τυνησίας φαίνεται να οδηγεί το Δικαστήριο στο να προχωρά με κάποιο τρόπο, στο να θεωρεί ότι οι ακτές της Λιβύης και Τυνησίας «μετατρέπονται» από ακτές παρακείμενων / γειτονικών κρατών σε ακτές απέναντι κρατών, και έτσι να δημιουργείται μια κατάσταση στην οποία η θέση μιας ευθείας ίσης απόστασης γίνεται παράγοντας που πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην εξισορρόπηση της ευθυδικίας από ό,τι σε διαφορετική περίπτωση.

Παρά αυτή τη στιγμιαία κλίση προς την ίση απόσταση, το Δικαστήριο δεν εξέτασε ποτέ πραγματικά την επίδραση μιας γραμμής ίσης απόστασης των πιο σημαντικών γεωγραφικών χαρακτηριστικών και αν προέκυπταν άδικα αποτελέσματα από την χρησιμοποίηση της ίσης απόστασης μπορούσαν να εφαρμοζόταν τροποποιήσεις. Η διαπίστωση του Δικαστηρίου ότι η μέθοδος της ίσης απόστασης δεν εφαρμόζεται χάνει την πειστικότητά της, δεδομένου ότι οι λόγοι για τον αποκλεισμό της ίσης απόστασης δεν είχαν μελετηθεί επαρκώς. Ως προς αυτό, ο ad hoc δικαστής

---

²⁹ (I.C.J. Reports 1969, σελ. 36-37, παρ. 57).

Evensen διατήρησε την άποψη ότι, «η αρχή της ισότητας -στην παρούσα περίπτωση- θα είναι προσαρμοσμένη ή μετριασμένη από λόγους καθαρής θέσης- έχουν δίνεται μια πιο δίκαιη και πιο επαληθεύσιμη λύση από τη γραμμή που δίνεται από το Δικαστήριο... [το οποίο] θα έπρεπε τουλάχιστον να προσπαθήσει να δώσει μια λεπτομερή ανάλυση της γραμμής ίσης απόστασης προσαρμοσμένης βάσει ιδίων κεφαλαίων, και γιατί μια τέτοια γραμμή θα οδηγούσε σε άδικα αποτελέσματα». Αν και το Δικαστήριο δεν ήταν υποχρεωμένο (όπως έχει κρίνει) να εξετάσει τα αποτελέσματα μιας οριοθέτησης με εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης ως πρώτο βήμα, θα έπρεπε ωστόσο να θεωρήσει ότι απαιτείται να το πράξει σε κάποιο σημείο της κρίσης του, ιδίως εν όψει της προηγούμενων γεγονότων στις υποθέσεις οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας της Βόρειας Θάλασσας, ότι η ταυτόχρονη χρήση διαφόρων μεθόδων δεν είναι απορριπτέα υπό τον όρο ότι οδηγεί σε ένα εύλογο αποτέλεσμα. Επομένως, το Δικαστήριο έπρεπε να εξετάσει διάφορες μεθόδους, συμπεριλαμβανομένης της ίσης απόστασης προκειμένου να συγκριθούν αντίστοιχες επιπτώσεις. Σύμφωνα με τα λόγια του δικαστή Gros, η «έλλειψη συστηματικής αναζήτησης της ισότητας έχει οδηγήσει σε ένα αποτέλεσμα, η δικαιοσύνη του οποίου μένει να αποδειχθεί.» (ICJ, 1982, σσ. 149, par11)

Σε κάθε περίπτωση αυτό που προκύπτει είναι ότι η μέθοδος της ισαπόστασης, που αποτελεί την βασική Ελληνική προτεινόμενη μέθοδο οριοθέτησης, όχι μόνο δεν εκλαμβάνεται ως αφετηρία για την οριοθέτηση της εξεταζόμενης υπόθεσης, αλλά σχεδόν αποκλείεται κιόλας.

Ωστόσο, η νομολογία που έχει εξελιχθεί έκτοτε, δηλαδή μετά την εξεταζόμενη περίπτωση του 1982, και κυρίως λόγω της εφαρμογής της UCLOS III ενισχύει τις ελληνικές θέσεις, όπου πράγματι σε πάρα πολλές αποφάσεις του ΔΔΧ η μέση γραμμή εκλαμβάνεται πράγματι τουλάχιστον ως αφετηρία, για την έκδοση της εκάστοτε απόφασης.

Αναλογικότητα. Το Δικαστήριο συμπεριέλαβε στην απαρίθμησή του τις σχετικές περιστάσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την επίτευξη δίκαιης οριοθέτησης: «(5)Το στοιχείο ενός εύλογου βαθμού αναλογικότητας, στο οποίο μια οριοθέτηση πραγματοποιείται σύμφωνα με τις αρχές της δικαιοσύνης θα έπρεπε να φέρει περίπου μεταξύ της έκτασης των περιοχών της υφαλοκρηπίδας που αντιστοιχούν σε παράκτιο κράτος και το μήκος του σχετικού τμήματος της ακτής του, μετρούμενο στη γενική κατεύθυνση των ακτών, λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό των επιπτώσεων,

πραγματικών ή μελλοντικών, οποιασδήποτε άλλης οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών στην ίδια περιοχή.» (ICJ, www.worldcourts.com, 1982, σ. 93 παρ.133B5)

Όπως επισήμανε ο *ad hoc* δικαστής Jimenez de Archaga η χρήση της αναλογικότητας είναι να ελεγχθεί ο δίκαιος χαρακτήρας της χρησιμοποιούμενης μεθόδου οριοθέτησης, υπό το φως των αποτελεσμάτων στα οποία οδηγεί. Αποτελεί δοκιμή που πρέπει να εφαρμόζεται εκ των υστέρων στα αποτελέσματα που λαμβάνονται μέσω της εκτίμησης των σχετικών περιστάσεων, και δεν είναι σχετική περίπτωση ή ανεξάρτητος παράγοντας από μόνος του (Arechaga, 1982, p. 23 par.117).

Με άλλα λόγια, η αναλογικότητα δεν πρέπει ποτέ να χρησιμοποιείται για τον άμεσο προσδιορισμό της πορείας της πραγματικής γραμμής οριοθέτησης αλλά μάλλον να παρέχει μια βάση για να εξεταστεί εάν η συγκεκριμένη γραμμή οριοθέτησης που έχει ήδη επιλεγεί είναι δίκαιη ή όχι. Ως προς αυτό, το Διαιτητικό Δικαστήριο στη Γάλλο-Βρετανική Διαιτησία του 1977 διατύπωσε τις ακόλουθες απόψεις για το ρόλος της αναλογικότητας στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας: «Η δίκαιη οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας δεν είναι..., ζήτημα αναλογικότητας –των μοιραζόμενων - την υφαλοκρηπίδα κρατών. Ούτε είναι θέμα απλής ανάθεσης σε αυτά περιοχών υφαλοκρηπίδας σε αναλογία με το μήκος των ακτών τους· για να το κάνετε αυτό θα έπρεπε να αντικαταστήσει την οριοθέτηση των ορίων ένα διανεμητικός επιμερισμός μετοχών . . . . Επομένως, πρέπει να χρησιμοποιείται η αναλογικότητα ως κριτήριο ή σχετικός παράγοντας για την αξιολόγηση ορισμένων γεωγραφικών καταστάσεων, και όχι ως γενική αρχή που παρέχει ανεξάρτητα δικαιώματα σε περιοχές της υφαλοκρηπίδας.»

Η αναλογικότητα, θέτοντάς την σε συγκριτικό πλαίσιο με την Ελληνική περίπτωση, μπορεί να θεωρηθεί σημαντικός παράγοντας για την αξιολόγηση για το αν το τελικό αποτέλεσμα είναι δίκαιο, αλλά δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ανεξάρτητη πηγή δικαιωμάτων σε περιοχές της ΥΚ. Συνεπώς, το κριτήριο της αναλογικότητας δεν μπορεί να επηρεάσει με κανέναν τρόπο τον προσδιορισμό για το που θα έπρεπε να εκτείνεται το όριο της ΥΚ παρά μόνο εκ των υστέρων.

Το Δικαστήριο του 1969 αναφέρθηκε «στο στοιχείο του εύλογου βαθμού αναλογικότητας» και φαίνεται ότι το Δικαστήριο στην παρούσα υπόθεση έχει υπερθεματίσει στο κριτήριο της αναλογικότητας προσπαθώντας να καταλήξει σε μαθηματικά ακριβείς υπολογισμούς με τη μορφή αναλογιών. Το Διαιτητικό Δικαστήριο του 1977 πήρε απόσταση από αυτό που περιέγραψε ως «καλούς υπολογισμούς» αναλογικότητας, πράγματι, στην παρούσα υπόθεση το Δικαστήριο δεν

παρέχει πολλές λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο προσδιορίστηκαν τα στοιχεία που περιέχονται στις αναλογίες. Σε κάθε γεγονός, απόπειρες μαθηματικής βελτίωσης της έννοιας της αναλογικότητας είναι βέβαιο ότι θα δημιουργήσουν δυσκολίες αφού στις περισσότερες περιπτώσεις η έκταση της σχετικής υφαλοκρηπίδας και το μήκος των σχετικών ακτών δεν δύναται να υπόκειται σε ακριβή υπολογισμό.

Η Τουρκία από την πλευρά της δύναται να επικαλεστεί ως σχετικές περιστάσεις, την κύρια γεωγραφική σχετική περίσταση, που είναι *το μήκος των ακτογραμμών*. Και ενώ η τουρκική ακτογραμμή είναι πράγματι εντυπωσιακά μεγάλη, ξεκινά από τη βορειοανατολική περιοχή του Αιγαίου και φθάνει μέχρι και το Καστελόριζο, στην πραγματικότητα η διαφορά του μήκους των ακτογραμμών ανάμεσα στις δύο χώρες δεν είναι σημαντική, δεδομένου ότι ο υπολογισμός του μήκους των ακτών πολυάριθμων, μεγάλων και μικρών νησιών κατά μήκος των μικρασιατικών ακτών θα μας δώσει ένα μήκος ακτογραμμών των ελληνικών νησιών ίσο αν όχι μεγαλύτερο των τουρκικών ακτογραμμών. Η δε διεθνής νομολογία έχει επανειλημμένα θεωρήσει ότι με διαφορά μήκους των ακτογραμμών 1 προς 1,5 δεν συνιστά σχετική περίσταση. (Μπρεδήμας, 2021)

Προγενέστερες παραχωρήσεις υποθαλάσσιων ερευνών. Η πρωταρχική αιτιολόγηση της απόφασης για την οριοθέτηση του πρώτου τομέα με ευθεία γραμμή και με γωνία 26° ανατολικά του βορρά είναι η γραμμή του παραχωρήσεις πετρελαιοειδών που χρησιμοποιούνται σε διάφορες χρονικές στιγμές από κάθε μέρος.

Αυτή η γραμμή συμπίπτει με την προαναφερθείσα πλευρική γραμμή οριοθέτησης του 1913 μεταξύ λιβυκών και τυνησιακών ακτών που με τη σειρά της είχε βάση σε μια γραμμή που χαράσσεται σε κάθετη βάση σε σχέση με τη γενική διεύθυνση της ακτογραμμής Τυνησίας-Λιβύης στο σημείο όπου το χερσαίο όριο τερματίζει στο Ras Ajdir. Αν και η αντιστοιχία καθενός από αυτά τρεις γραμμές μεταξύ τους μπορεί να θεωρήθηκαν από το Δικαστήριο ως ενοποιητικές η μέθοδός του για τον τρόπο οριοθέτησης του πρώτου τομέα, της γραμμής 26° του παρακείμενες παραχωρήσεις δεν μπορούν να θεωρηθούν αντίθετες με την Τυνησία για την σκοπούς της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας. Παραχώρηση που παραχώρησε η Τυνησία μόλις το 1972 εκφράστηκε το 1974 να οριοθετηθεί στα νοτιοανατολικά από «τα θαλάσσια σύνορα μεταξύ Τυνησίας και Λιβύης... [καθορίζεται να είναι μέρος] της γραμμής ίσης απόστασης.., εν αναμονή συμφωνίας μεταξύ Τυνησία και η Λιβύη καθορίζουν το όριο των αντίστοιχων δικαιοδοσιών τους την υφαλοκρηπίδα. Το σημαντικό βάρος που αποδίδει το Δικαστήριο στη γραμμή 26° ως σχετική περίσταση που πρέπει να ληφθεί

υπόψη στην οριοθέτηση του πρώτου τομέα είναι ακόμη παράταιρο αν σκεφτεί κανείς τις ανεπιτυχείς προσπάθειες διαπραγματεύσεων που έγιναν και από τα δύο μέρη για αμοιβαία αποδεκτό όριο της υφαλοκρηπίδας και την τελική προσφυγή τους στην Δικαστήριο σχετικά με αυτό. Η επιχειρούμενη προσπάθεια από το Δικαστήριο για μια κοινή συναινέσει οριοθέτηση σε δύο παράκτια κράτη που δεν μπόρεσαν ποτέ καταλήξουν σε οποιαδήποτε επίσημη συμφωνία για την πλευρική οριοθέτηση των αντίστοιχων θαλάσσιων ζωνών δικαιοδοσίας, μπορεί να αμφισβητήσει μόνο τη βάση στην οποία το Δικαστήριο προχώρησε στην οριοθέτηση του πρώτου τομέα.

Στην Ελλάδα αντίστοιχα δεν υφίστανται παραχωρήσεις εκμετάλλευσης και υποθαλάσσιων ερευνών στο Αιγαίο (εκτός των χωρικών υδάτων). Με τη συμφωνία της Βέρνης στις 11 Νοεμβρίου 1976 με την οποία Ελλάδα και Τουρκία αποφάσισαν να διεξαγάγουν διαπραγματεύσεις με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας για την οριοθέτηση της ΥΚ παράλληλα δεσμεύτηκαν να απόσχουν από οποιαδήποτε πρωτοβουλία ή ενέργεια που αφορά την ΥΚ του Αιγαίου. Αν και για την Ελληνική πλευρά η ανωτέρω συμφωνία θεωρείται λήξασα, ωστόσο το κομμάτι της συμφωνίας που αφορά σε (μη) εκμετάλλευση της υφαλοκρηπίδας στο Αιγαίο φαίνεται ότι τηρείται εκατέρωθεν.

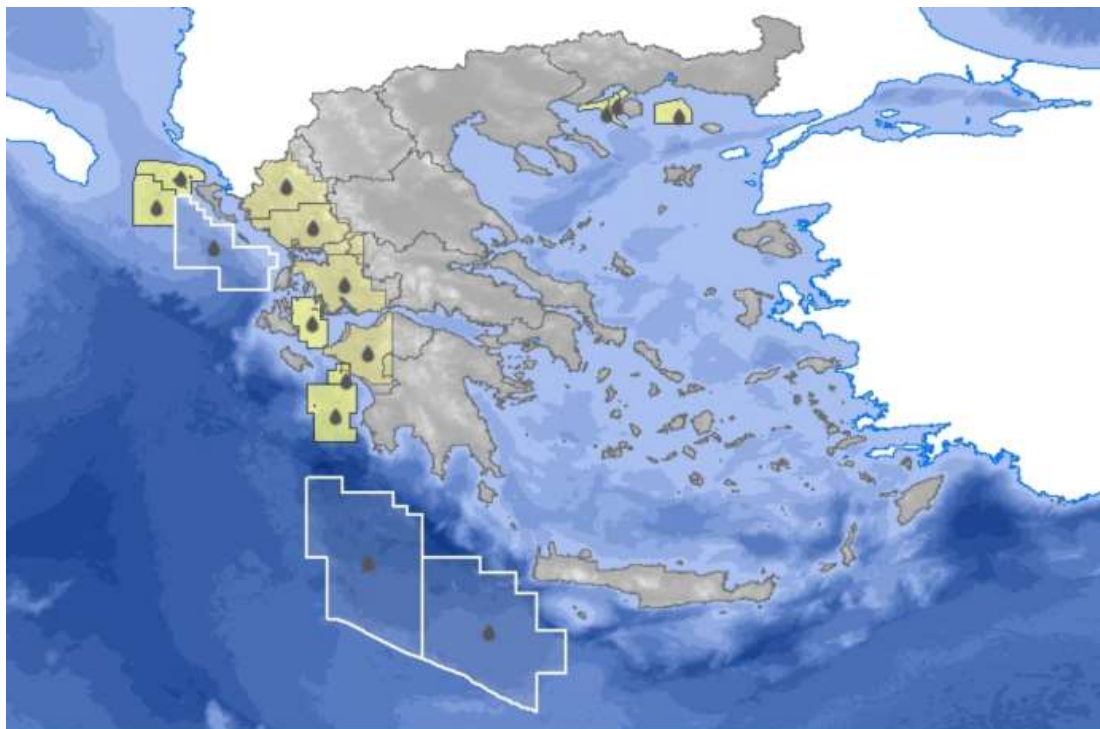
Με το ν.4001/2011, που αφορά στη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων ουσιαστικά θεσμοθετήθηκε ένα νέο ενεργειακό, επενδυτικό, φορολογικό, περιβαλλοντικό πλαίσιο για την εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων. Επίσης, για πρώτη φορά ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το άρθρο 156, η εθνική Στρατηγική οριοθέτησης της ελληνικής ΑΟΖ. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό «ως «υποθαλάσσιες περιοχές» νοούνται ο βυθός και το υπέδαφος των εσωτερικών υδάτων, της αιγιαλίτιδας ζώνης, της υφαλοκρηπίδας και της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (αφ' ης κηρυχθεί) μέχρι την απόσταση των 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Ελλείψει συμφωνίας οριοθέτησης με γειτονικά κράτη των οποίων οι ακτές είναι παρακείμενες ή αντικείμενες με τις ελληνικές ακτές, το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας και της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (αφ' ης κηρυχθεί) είναι η μέση γραμμή.³⁰ Με βάση τον υπόψη νόμο, ακολούθησε η έκδοση χαρτών και η παραχώρηση δικαιώματος έρευνας και

---

³⁰ .. κάθε σημείο της οποίας απέχει ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης (τόσο ηπειρωτικών, όσο και νησιωτικών) από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης ως Παρ. 1 άρθρο 156 ν.4001/2011

εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στις θαλάσσιες περιοχές Δυτικά και Νοτιοδυτικά της ν.Κρήτης, καθώς και στο Ιόνιο (Χάρτης 7). (Κυβέρνηση, 2018)³¹

Δημιουργείται σαφώς ένα προηγούμενο, ένα ιστορικό παραχωρήσεων που σε περίπτωση προσφυγής στο ΔΔΧ δύναται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο.

Χάρτης 7 - Παραχωρήσεων δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων
(από την επίσημη σελίδα της Ελληνικής Κυβέρνησης <https://government.gov.gr>)

Σύγχρονες τάσεις. Πρέπει ωστόσο να αναφερθεί ότι από την εξεταζόμενη περίπτωση και απόφαση του 1982 έως τώρα και δεδομένη της εν ισχύ, από 16 Δεκ 1994, ΣΔΘ 1982, η μεθοδολογία του ΔΔΧ έχει αλλάξει και τείνει να παγιωθεί σε μια συγκεκριμένη, όπως έχει εξελιχθεί (μεθοδολογία) (βλ. περίπτωση Νικαράγουας – Κολομβίας 2012), για την οριοθέτηση επικαλυπτόμενων ΥΚ και ΑΟΖ. Ειδικότερα, αυτή αφορά σε μεθοδολογία οριοθέτησης 3 σταδίων: (Παπασταυρίδης, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2020) (Γαβουνέλη, 2020)

1ο στάδιο-Ίσης απόστασης/συναφών περιστάσεων - προσδιορισμός μιας προσωρινής γραμμής ίσης απόστασης χρησιμοποιώντας μεθόδους που είναι γεωμετρικά αντικειμενικές και κατάλληλες για τη γεωγραφία της περιοχής στην οποία πρόκειται να πραγματοποιηθεί η οριοθέτηση.

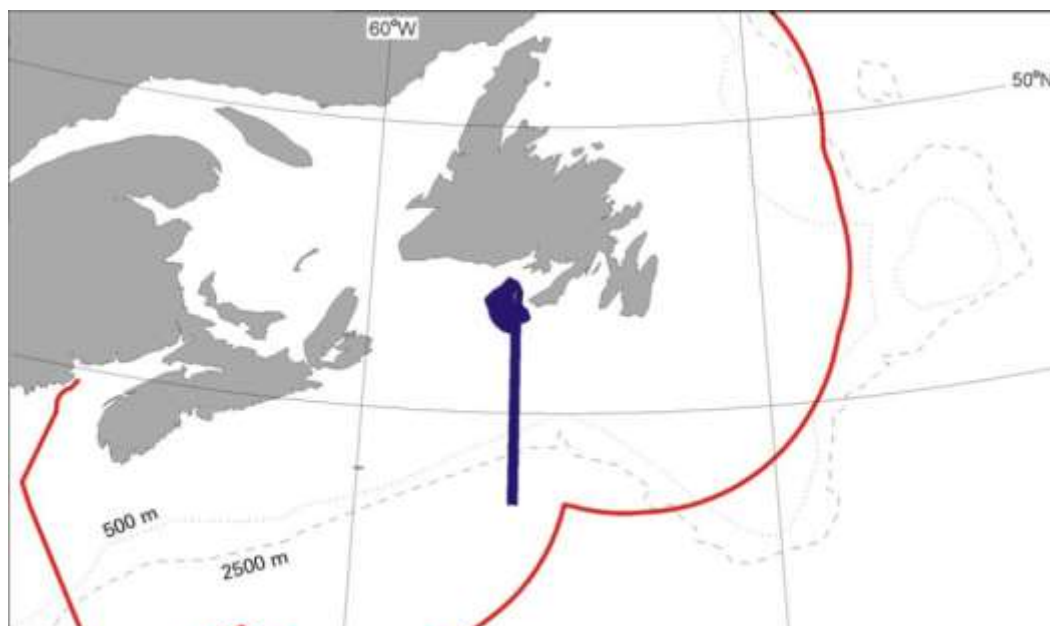
³¹ <https://government.gov.gr/endiaferon-gia-erevnes-idrogonanthrakon-se-kriti-ke-ionio/>

2ο στάδιο-Εξέταση των σχετικών περιστάσεων που ενδέχεται να απαιτούν την προσαρμογή της προσωρινής γραμμής ίσων αποστάσεων προκειμένου να επιτευχθεί ένα δίκαιο αποτέλεσμα.

3ο στάδιο- Εκ των υστέρων έλεγχος δυσαναλογίας του αποτελέσματος που επιτεύχθηκε στο δεύτερο στάδιο.

Αυτό το δικαστικό κεκτημένο των τριών σταδίων συμπληρώνεται από δύο προκαταρκτικές, αλλά πολύ σημαντικές εκτιμήσεις, δηλαδή τον προσδιορισμό των «σχετικών ακτογραμμών», δηλαδή εκείνων που «δημιουργούν προβολές που αλληλεπικαλύπτονται με προβολές από την ακτή του άλλου μέρους» και τον ορισμό της «σχετικής θαλάσσιας περιοχής». Όπως ανέφερε το Δικαστήριο στην Εδαφική και Θαλάσσια Διαφορά (Νικαράγουα κατά Κολομβίας), «[η] σχετική περιοχή περιλαμβάνει το τμήμα του θαλάσσιου χώρου στο οποίο επικαλύπτονται τα πιθανά δικαιώματα των διαδίκων».152 (Παπασταυρίδης, Οι ελληνοτουρκικές διαφορές στο θαλάσσιο χώρο από την οπτική του διεθνούς δικαίου, 2020, p. 30)

Άξια εξέτασης επίσης, η οποία δύναται να συγκριθεί με την περίπτωση του ν. Καστελόριζου, αποτελεί η διαιτητική απόφαση του Ιουν 1992, που αφορά την διαμάχη Καναδά – Γαλλίας για τα ν. Saint-Pierre et Miquelon, στην οποία το δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη ειδικές περιστάσεις που αφορούσαν κυρίως την εγγύτητα των Γαλλικών νησιών στις Καναδικές ακτές και την μεγάλη απόσταση (>2.000νμ) από την Γαλλία, αναγνώρισε «κάποια» δικαιώματα σε ΑΟΖ-ΥΚ ως φαίνονται στον Χάρτη 8.

Χάρτης 8 - Οριοθέτηση ν. St. Pierre et Miquelon

(Plantegenest, 1992) (UN, REPORTS OF INTERNATIONAL-Delimitation of maritime areas between Canada and France, 1992)

Συμπεράσματα – προτάσεις

Λαμβάνοντας υπόψη το σκεπτικό της απόφασης του Δικαστηρίου όπως σχολιάστηκε προηγουμένως και το πώς δύναται να επηρεάσει μελλοντική οριοθέτηση της Ελληνικής ΑΟΖ και ΥΚ αλλά και να μεγιστοποιήσει αυτές, καταλήγουμε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

Η προς οριοθέτηση περιοχή αποτελεί μια ενιαία ΥΚ ως φυσική προέκταση της χερσαίας επικράτειας και των δύο μερών και κατά συνέπεια δεν είναι δυνατό να υπάρχουν σημεία και κριτήρια οριοθέτησης και να προσδιοριστεί μια δίκαιη γραμμή οριοθέτησης. Στον ισχυρισμό της Τουρκίας ότι η τουρκική ΥΚ ουσιαστικά αποτελεί προέκταση της ηπειρωτικής Ανατολίας και συνεπώς η μέση γραμμή θα χαραχθεί λαμβάνοντας ως όρια τις ηπειρωτικές ακτές των δύο μερών, η Ελλάδα μπορεί να αντιπαραβάλει ότι η ηπειρωτική Ελλάδα ουσιαστικά προεκτείνεται στη θάλασσα με το νησιώτικο σύμπλεγμα που την περιβάλλει και δημιουργεί ένα ενιαίο σύνολο, που δεν έχει καμιά σχέση με τις περιπτώσεις μεμονωμένων νησιών, που είναι διάσπαρτα σε μια θάλασσα. Κατά συνέπεια, αν πρέπει να τεθεί κάποιο όριο στην προς οριοθέτηση περιοχή αυτό πρέπει να περιλαμβάνει τα ελληνικά νησιά, ως ενιαίο σύνολο με την ελληνική ηπειρωτική ξηρά.

Η πρακτική της κατανομής των παραχωρήσεων γεωτρήσεων πριν από το 1974, για την εξεταζόμενη περίπτωση κατ' αντιστοιχία με τις ελληνικές παραχωρήσεις έρευνας και εκμετάλλευσης στο Ιόνιο και στα δυτικά και νότια της ν.Κρήτης μπορούν να δημιουργήσουν θετικό προηγούμενο και να εγείρουν τετελεσμένα. Ουσιαστικά οι παραχωρήσεις Τυνησίας - Λιβύης καθόρισαν την χάραξη του πρώτου τομέα στην μεταξύ τους διευθέτηση επιδεικνύοντας την μεγάλη σημασία για το Δικαστήριο του ιστορικού προηγούμενου. Αντίστοιχα, αυτές οι παραχωρήσεις εκμετάλλευσης εκ μέρους της Ελλάδας σε θαλάσσιες περιοχές που η χώρα θεωρεί ξεκάθαρα δικές της, προσδιορίζοντάς τες χρησιμοποιώντας το κριτήριο της «μέσης γραμμής», δύναται να επηρεάσουν θετικά την μελλοντική διευθέτηση των θαλασσίων ζωνών τόσο με την Αλβανία όσο και με τη Λιβύη.

Η απόφαση οριοθέτησης, σε περίπτωση προσφυγής σε δικαστήριο (διαιτητικό, ΔΔΧ, ITLOS) δεν είναι σίγουρο ότι θα είναι δίκαιη και θα ικανοποιεί και τα δύο μέρη. Ισχύει, όπως φαίνεται και από την εξεταζόμενη περίπτωση, ότι η περιοχή που

αποδίδεται σε κάθε μέρος για την οριοθέτηση ΥΚ δεν πρέπει αναγκαστικά να είναι ίση για να είναι δίκαιη. Μια τέτοια προσέγγιση απαγορευόταν σαφώς από το Δικαστήριο στις υποθέσεις οριοθέτησης ΥΚ της Βόρειας Θάλασσας όταν αυτό παρατήρησε, «Η ισότητα δεν συνεπάγεται απαραίτητα ισονομία»³²..«Το Δικαστήριο, τότε, πρέπει να αποδεχθεί τις φυσικές ανισότητες της ακτογραμμής και άλλα σχετικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά όπως τα βρίσκει.» (ICJ, North Sea Continental Shelf Cases, 1969, σσ. 50, παρ 91).

Η επίδραση των νησιών στην οριοθέτηση δεν είναι δεδομένη. Στην εξεταζόμενη μάλιστα υπόθεση, στην μία περίπτωση (v.Jerba) το Δικαστήριο το αγνόησε εντελώς ενώ στην δεύτερη (v.Kerkennah) επέδωσε, με το δικό του τρόπο, μίση επήρεια. Το ερώτημα, ωστόσο, για την Ελλάδα δεν είναι απαραίτητα ποια δικαιώματα έχουν τα νησιά, αλλά ποια είναι η επιρροή τους στη θαλάσσια οριοθέτηση. Η Τουρκία δεν φαίνεται να αμφισβητεί την αρχή ότι τα νησιά δημιουργούν θαλάσσιες ζώνες, ωστόσο, διαφωνεί με τον αντίκτυπό τους σε μια ενδεχόμενη γραμμή οριοθέτησης μεταξύ των δύο χωρών. Η Ελληνική θέση στηρίζεται κυρίως σε δύο σημεία: Πρώτον, τόσο βάσει του άρθρου 77 ΣΔΘ 1982 όσο και του εθιμικού δικαίου, κάθε κράτος έχει αποκλειστικά κυριαρχικά δικαιώματα στην ΥΚ του, τα οποία μπορεί να εκτείνονται έως και 200 νμ από την ακτή και δεύτερον, τόσο βάσει του άρθρου 121 ΣΔΘ 1982 όσο και του εθιμικού δικαίου, όλα τα νησιά, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους, έχουν πλήρες δικαίωμα σε όλες τις θαλάσσιες ζώνες. Η τουρκική θέση είναι εξίσου σαφής και μακροχρόνια: αντί για τη διάμεση γραμμή, η Τουρκία επιμένει ότι η οριοθέτηση της ΥΚ (και μιας πιθανής ΑΟΖ) θα πρέπει να γίνει με βάση τις αρχές της ευθυδικίας³³, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές περιστάσεις για την επίτευξη μιας δίκαιης λύσης. Τέτοιες σχετικές περιστάσεις περιλαμβάνουν: την περιφερειακή γεωγραφία, συμπεριλαμβανομένης της θεώρησης του Αιγαίου ως ημίκλειστης θάλασσας, τη διαμόρφωση των σχετικών ακτών, την παρουσία νησιών, συμπεριλαμβανομένου του μεγέθους και της θέσης τους, μη γεωγραφικές συνθήκες, όπως ιστορικά δικαιώματα και την παρουσία δικαιωμάτων τρίτων. Όσον αφορά την επίδραση των νησιών, δηλώνεται με έμφαση ότι τα νησιά δεν μπορούν να έχουν αποτέλεσμα αποκοπής στην

---

³² ‘L’équité n’implique pas nécessairement l’égalité’

³³ Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων της UNCLOS III η Τουρκία είχε προτείνει σχέδιο άρθρου που παραμερίζει τη μέση γραμμή ακόμη και για την οριοθέτηση της χωρικής θάλασσας: Official Records of the Third UN Conference on the Law of the Sea, vol. III, A/CONF.62/C.2/L.9; UN Doc A/AC.138/SC.II/L.22.

παράκτια προβολή της Τουρκίας, καθώς τα νησιά που βρίσκονται στη «λάθος πλευρά της μέσης γραμμής μεταξύ δύο ηπειρωτικών περιοχών» δεν μπορούν να δημιουργήσουν θαλάσσια δικαιοδοσία πέρα από την εδαφική τους οντότητα γιατί «η παρουσία τους στρεβλώνει τη δίκαιη οριοθέτηση».

Όσον αφορά στην οριοθέτηση ιδίως της υφαλοκρηπίδας/AOZ, οι θαλάσσιοι σχηματισμοί, όπως τα νησιά με πλήρη δικαιώματα ή οι βράχοι, λαμβάνονται υπόψη διττώς: πρώτα, ως σημεία βάσης για τη χάραξη της προσωρινής γραμμής ίσης απόστασης στο πρώτο στάδιο της οριοθετικής διαδικασίας, και δεύτερον, ως σχετική περίπτωση που, ενδεχομένως, να απαιτεί αναπροσαρμογή της προσωρινής μέσης γραμμής. Σε αυτό το πλαίσιο, η πιο πρόσφατη απόφαση του ΔΔ στην υπόθεση Κόστα Ρίκα/Νικαράγουα (ICJ, Maritime delimitation in the caribbean sea and the pacific ocean (COSTA RICA V NICARAGUA), 2018) προσφέρει πολύτιμες σκέψεις σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους τα δικαστήρια λαμβάνουν υπόψη τα νησιά, δηλαδή ως σημεία βάσης και ως σχετικές περιστάσεις.

Το τι θα εκληφθεί ως ειδική περίπτωση επαφίεται στην κρίση του δικαστηρίου. Συνεχίζοντας από το προηγούμενο συμπέρασμα για το τι η Τουρκία θεωρεί ειδικές περιστάσεις και τον συνεπαγόμενο ρόλο τους στην επίτευξη δίκαιης λύσης και συγκρινόμενο με την εξεταζόμενη περίπτωση, διαπιστώνεται ότι αρκετές από τις ειδικές περιστάσεις των μερών δεν ελήφθησαν υπόψη. Οι αιτιάσεις της γείτονας χώρας είναι πολλές και σημαντικές, και αφορούν στη μη αποκοπή της παράκτιας προβολής λόγω της παρουσίας ελληνικών νησιών, στο στρεβλωτικό ή δυσανάλογο αποτέλεσμα των νησιών στην οριοθέτηση, που συνεπάγεται ότι πρέπει να δίνεται μειωμένη ή καθόλου επήρεια σε τέτοιου είδους νησιά, στο συνολικό γεωγραφικό πλαίσιο που δεν πρέπει να αναδιαμορφωθεί νομικά, στην φερόμενη έντονη διαφορά μεταξύ του μήκους των σχετικών ακτών κα. Στην εξεταζόμενη περίπτωση δε, ελήφθησαν υπόψη η κατεύθυνση των ακτών, η παρουσία των νησιών, κάποια de facto θαλάσσια όρια καθώς και το στοιχείο του εύλογου βαθμού αναλογικότητας.

Υφίσταται αβεβαιότητα για την αναλογικότητα και το πώς τελικά συμμετέχει στην τελική απόφαση οριοθέτησης. Η αναλογικότητα εξετάστηκε στην περίπτωση Τυνησίας –Λιβύης, μετρώντας το μήκος της ακτής καθενός μέρους διαπιστώνοντας συγκεκριμένη αναλογία ακτών. Το τεστ αναλογικότητας του Δικαστηρίου βέβαια κατέληξε σε αρκετά διαφορετική αναλογία (40/60 αντί 31/69) χωρίς πάντως να αλλάζει κατάφωρα τους συσχετισμούς. Σημειώνεται επίσης, ότι ο έλεγχος δεν μετατόπισε την οριοθετική γραμμή. Για την Ελληνική περίπτωση, ρόλο κλειδί θα διαδραματίσει το εάν

τα νησιά θα προσμετρηθούν στην αναλογία του μήκους ακτών της ελληνικής χερσαίας χώρας.

Η μέθοδος της ίσης απόστασης δεν αποτελεί μοναδική επιλογή και ενδεχομένως ούτε την μέθοδο που εκκινεί η διαδικασία της οριοθέτησης. Διαπιστώθηκε ότι το Δικαστήριο δεν καθόρισε την οριοθετική γραμμή με την εν λόγω μέθοδο. Τείνει μάλλον να γίνει κανόνας ωστόσο, ως πρώτο στάδιο της μεθοδολογίας της οριοθέτησης να αποτελεί ο προσδιορισμός μιας προσωρινής γραμμής ίσης απόστασης χρησιμοποιώντας μεθόδους που είναι γεωμετρικά αντικειμενικές και κατάλληλες για τη γεωγραφία της περιοχής στην οποία πρόκειται να πραγματοποιηθεί η οριοθέτηση.

Κάποιες άλλες αποφάσεις είναι εξίσου σχετικές ή πιο σχετικές με την ελληνική περίπτωση, όπου ειδικά για το Καστελόριζο θα μπορούσε να είναι διαιτητική απόφαση της διαμάχης Καναδά – Γαλλίας για τα ν. Saint-Pierre et Miquelon, στην οποία το δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη ειδικές περιστάσεις που αφορούσαν κυρίως την εγγύτητα των Γαλλικών νησιών στις Καναδικές ακτές και την μεγάλη τους απόσταση από την Γαλλία, αναγνώρισε δικαιώματα σε ΑΟΖ-ΥΚ.

Προ της οριοθέτησης απαιτείται η χάραξη ευθειών γραμμών βάσης. Πρόσφατα τέθηκε σε ισχύ, με αντίστοιχο Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ258/Α/27-12-2020, ΠΔ/107/2020 Περί κλεισίματος κόλπων και χάραξης ευθειών γραμμών βάσης στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και των Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταΐναρο της Πελοποννήσου, 2020) το κλείσιμο των κόλπων και η χάραξη ευθειών γραμμών βάσης στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και των Ιονίων νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταΐναρο της Πελοποννήσου. Ωστόσο, για την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών ΑΟΖ - ΥΚ και επέκτασης των χωρικών υδάτων μέχρι το δικαιούμενο όριο - δικαίωμα που την κατάλληλη στιγμή απαιτείται και πρέπει να ασκήσουμε, απαιτείται η άσκηση του δικαιώματος αυτού και στις υπόλοιπες περιοχές της Ελληνικής επικράτειας.

Δεν πρέπει να προσπερνάμε τέλος την προτεινόμενη από τη ΣΔΘ 1982 οριοθέτηση Άρθρα 74 και 83 για ΑΟΖ και ΥΚ αντίστοιχα «Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών με έναντι ή προσκείμενες ακτές πραγματοποιείται κατόπιν συμφωνίας με βάση το διεθνές δίκαιο, όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του καταστατικού του διεθνούς δικαστηρίου προκειμένου να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση.»

Σε κάθε περίπτωση η επίλυση των διαφορών πρέπει να γίνεται με ειρηνικά μέσα ενώ δύναται να αποφευχθεί η προσφυγή σε κάθε είδους δικαστήριο. Απαιτείται σαφώς

πολιτική βούληση, εμπιστοσύνη και καλή διάθεση εκατέρωθεν για την επίτευξη δίκαιης λύσης προς όφελος και των δύο γειτονικών κρατών.

Πηγές – Βιβλιογραφία

Πηγές

Α' Αρχεία

1. Arechaga, J. (1982). Judgment of 24 Feb 1982 - Seperate Opinion of Judge Jimenez de Arechaga. Ανάκτηση από www.icj-cij.org: <https://www.icj-cij.org/en/case/63>
2. ICJ. (1981, April 14). Judgment of 14 Apr 1981. Ανάκτηση από www.icj-cij.org: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/63/063-19810414-JUD-01-00-EN.pdf>
3. ICJ. (1982, February 24). Judgment of 24 February 1982. Ανάκτηση από www.icj-cij.org: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/63/063-19820224-JUD-01-00-EN.pdf>
4. ICJ. (1982, February 24). Summaries of Judgments, Advisory Opinions and Orders of the International Court of Justice. Ανάκτηση από <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/63/6269.pdf>
5. ICJ. (1982, Feb 24). www.worldcourts.com. Ανάκτηση από Continental Shelf TYNISIA V LIBYA Judgment: http://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/1982.02.24_continental_shelf.htm
6. ICJ. (2018, February 2). Maritime delimitation in the caribbean sea and the pacific ocean (COSTA RICA V NICARAGUA). Ανάκτηση November 17, 2022, από www.icj-cij.org: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/165/165-20180202-JUD-01-00-EN.pdf>
7. ICJ. (2022). How the Court Works. Ανάκτηση από www.icj-cij.org: <https://www.icj-cij.org/en/how-the-court-works>
8. ICJ. (1969, February 20). North Sea Continental Shelf Cases. Ανάκτηση από www.icj-cij.org: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/52/052-19690220-JUD-01-00-EN.pdf>
9. Nations, U. (1945). STATUTE OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. Ανάκτηση από https://legal.un.org/avl/pdf/ha/sicj/icj_statute_e.pdf
10. UN. (1982). United Nations Convention on the Law of the Sea. Ανάκτηση από www.un.org:

https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf

11. UN. (1994). UN Treaty Collection-United Nations Convention on the Law of the Sea. Ανάκτηση από https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XI-6&chapter=21&Temp=mtdsg3&clang=en
12. UN. (1998). The United Nations Convention on the Law of the Sea. Ανάκτηση από www.un.org: https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_historical_perspective.htm
13. UN. (30 June 1977-14 Mar 1978). Reports of international arbitral awards-Delimitation of the Continental Shelf between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic. Ανάκτηση από <https://legal.un.org>; https://legal.un.org/riaa/cases/vol_XVIII/3-413.pdf

B' Συμφωνίες

14. Tunisia-Libyan. (1977, Jun 10). Special agreement between the republic of tunisia and the socialist people's libyan arab jamahiriya. Ανάκτηση από INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE: <https://www.icj-cij.org/en/case/63>
15. Nations, U. (1995, August 4). Agreement for the Implementation of the Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982 relating to the Conservation and Management of Straddling Fish Stocks and Highly Migratory Fish Stocks. Ανάκτηση από www.un.org: https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_20years/1995FishStockAgreement_ATahindro.pdf
16. Memorandum of understanding between the government of the republic of Turkey and the government of national accord-state of Libya. (2019, November 27). Istanbul.
17. Ελλάδα-Αίγυπτος. (2020, Αυγούστου 6). Agreement between the Government of the Hellenic Republic and the Government of the Arab Republic of Egypt on the delimitation of the exclusive economic zone between the two countries, 6 August 2020 (entry into force: 2 September 2020; registration #: I-5. Ανάκτηση από www.un.org: <https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/GRC.htm>

18. Ελλάδα-Ιταλία. (2020, Ιούνιος 9). Agreement between the Government of the Hellenic Republic and the Italian Republic on the Delimitation of their Respective Maritime Zones, 9 June 2020 (entry into force: 8 November 2021; registration #: 57024; registration date: 13 December 2021; link to U. Ανάκτηση από <https://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/GRC.htm>

Γ' Άρθρα / Ιστοσελίδες

19. Greece, C. (2022, Δεκέμβριος 6). Μητσοτάκης: Υπάρχει πρόοδος στην οριοθέτηση ΑΟΖ με την Αλβανία - Πιο κοντά στη Χάγη. Ανάκτηση από [www.cnn.gr: https://www.cnn.gr/tag/diethnes-dikastirio-tis-xagis](https://www.cnn.gr/tag/diethnes-dikastirio-tis-xagis)
20. Keske, C. (2017, Apr 13). <https://shs.hal.science>. Ανάκτηση από The connectivity of food security, food sovereignty, and food justice in boreal ecosystems: the case of Saint-Pierre and Miquelon: <https://shs.hal.science/halshs-01507249/document>
21. Μπρεδήμας, Α. (2021, Σεπτέμβριος 20). Η οριοθέτηση των ελληνο-τουρκικών Θαλάσσιων συνόρων (Αιγαίο, Καστελόριζο). Ανάκτηση Νοέμβριος 12, 2022, από www.lecourrierdiplomatique.eu: <https://www.lecourrierdiplomatique.eu/2021/09/i-oriothetisi-ton-ellinotourkon-thalassion-sinoron/>
22. Παπασταυρίδης, Ε. (2020, Ιούλιος). Οι ελληνοτουρκικές διαφορές στο θαλάσσιο χώρο από την οπτική του διεθνούς δικαίου. Ανάκτηση Δεκέμβριος 10, 2022, από www.eliamep.gr: https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2020/07/Policy-paper-36-Papastavridis-9.7_Greek-v2.pdf
23. Γαβουνέλη, Μ. (2020, Οκτ). Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας . Ανάκτηση από https://www.researchgate.net/publication/344615721_OI_SYMPHONIES_OR_IOTHETESSES_METAXY_TES_ELLADAS_KAI_TES_ITALIAS
24. Εξωτερικών, Ε. Δ.-Υ. (n.d.). Ελληνοτουρκική διαφορά ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Ανάκτηση από www.mfa.gr: <https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/oriothetisi-yfalokripidas.html>

25. Ιωαννίδης, Ν. (2014, Απρίλιος 22). Σύντομη εισαγωγή στον κλάδο του Δικαίου Θάλασσας. Ανάκτηση από <http://nioannides.com>:
<http://nioannides.com/?p=95#more-95>
26. Κυβέρνηση, Ε. Δ. (2018, Μαρτίου 5). Ενδιαφέρον για έρευνες υδρογονανθράκων σε Κρήτη και Ιόνιο. Ανάκτηση από government.gov.gr:
<https://government.gov.gr/endiaferon-gia-erevnes-idrogonanthrakon-se-kriti-ke-ionio/>
27. Λυγερός, Ν. (2022, Δεκεμβρίου 6). lygeros.org. Ανάκτηση από 79561 - Η πρόοδος στην οριοθέτηση ΑΟΖ Ελλάδας και Αλβανίας:
https://lygeros.org/79561-gr/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=79561-gr

Δ' Νόμοι

28. ΦΕΚ258/Α/27-12-2020, ΠΔ/107/2020 Περί κλεισίματος κόλπων και χάραξης ευθειών γραμμών βάσης στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και των Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταΐναρο της Πελοποννήσου. (2020, Δεκ 27). Ανάκτηση από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-aigialos-paralia/proedriko-diatagma-107-2020-phek-258a-27-12-2020.html>

Βιβλιογραφία

29. Hodgson, D. (1984). The Tuniso Libyan Continental Shelf Case . Ανάκτηση από <https://scholarlycommons.law.case.edu>:
<https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1766&context=jil>
30. Ροζάκης, Χ. (2013). Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο. Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗ .
31. Ρούκουνας, Ε. (2006). Διεθνές Δίκαιο (δεύτερο τεύχος) το Κράτος και το Έδαφος - το Δίκαιο της Θάλασσας. Σακκουλάς.